

Boforhold i Norge

Historiske trender

TALL

SOM FORTELLER

RAPPORTER / REPORTS

2023/24

Madeleine Schlyter Oppøyen

I serien Rapporter publiseres analyser og kommenterte statistiske resultater fra ulike undersøkelser. Undersøkelser inkluderer både utvalgsundersøkelser, tellinger og registerbaserte undersøkelser.

© Statistisk sentralbyrå

Publisert: 4. juli 2023

ISBN 978-82-587-1771-0 (elektronisk)

ISSN 1892-7513 (elektronisk)

Standardtegn i tabeller	Symbol
Ikke mulig å oppgi tall Tall finnes ikke på dette tidspunktet fordi kategorien ikke var i bruk da tallene ble samlet inn.	.
Tallgrunnlag mangler Tall er ikke kommet inn i våre databaser eller er for usikre til å publiseres.	..
Vises ikke av konfidensialitetshensyn Tall publiseres ikke for å unngå å identifisere personer eller virksomheter.	:
Desimaltegn	,

Forord

Denne rapporten beskriver boforholdene i Norge, med fokus på utvikling over tid. Den gir et samlet bilde av personer og husholdningers boligeierskap og boligstandard. Analysene er basert på Statistisk sentralbyrås levekårsundersøkelser i perioden 1980 til 2022. Arbeidet er finansiert av Kommunal- og distriktsdepartementet.

Statistisk sentralbyrå, 21. juni 2023

Ann-Kristin Brændvang

Sammendrag

Denne rapporten skal gi et bilde av historiske trender i norske boforhold. Analysene i rapporten er basert på data fra Statistisk sentralbyrås Levekårsundersøkelser fra 1980 til 2022. Vi går gjennom en rekke indikatorer på boligeierskap og boligstandard når vi undersøker boforholdene i befolkningen.

I kapittel 1 presenteres datakildene som benyttes i rapporten samt ulike vektemetoder som brukes i den historiske analysen. Videre diskuteres hvem som ikke er dekket av dataene, og definisjon av sentrale variabler.

I kapittel 2 tar vi for oss boligeierskap og ser både på endringer i eierandeler over tid, og på hvordan andelen som eier bolig varierer mellom ulike grupper. Norge har hatt stabilt høye andel boligeiere sammenliknet med andre vest-europeiske land over tid. Siden starten av 1980-tallet har omtrent tre av fire husholdninger eid boligen de bor i. Det overordnede bildet viser en bemerkelsesverdig stabil eierandel de siste 42 årene. Økonomisk utsatte grupper har lavere andeler boligeiere og forskjellene har økt siden starten av 2000-tallet. Dette gjelder både for personer med lav utdanning og lav inntekt.

I kapittel 3 ser vi på boligstandard og bomiljø. Vi ser nærmere på bygningstype, trangboddhet og problemer med fukt, råte, støy og lignende. Vi ser på boforholdene som har stor betydning for trivsel og livskvalitet. Vi finner en klar sammenheng mellom sosioøkonomisk status og slike boforhold. Særlig er husholdningene med lavest inntekt, enslige forsørgere og unge utsatt for problemer knyttet til boligstandard og nærmiljø.

Abstract

This report describes historical trends in housing conditions in Norway. The analyses are based on data from Statistics Norway's surveys on living conditions (EU-SILC) from 1980 until 2022.

Chapter 1 presents the data sources used in the report as well as various weighting methods used in the historical analysis. It also discusses who is not covered by the data, and the definition of central variables.

Housing ownership is studied in chapter 2. The housing ownership rates in Norway have been stable and are high compared to other Western European countries. We look at the development in ownership rates over time and how they vary between different population groups. Since the beginning of the 1980s, approximately three out of four households have owned the dwelling they live in. The overall picture shows a remarkably stable ownership share over the past 42 years. Economically disadvantaged groups have a lower ownership rate than the rest of the population and the gap has increased since the beginning of the 21st century. These groups include people with low levels of education and low income.

Housing standards and living environment is studied in chapter 3. This includes type of building, crowded dwellings, problems with damp or rot, noise, and access to safe surroundings. These aspects of housing conditions are crucial to wellbeing and quality of life, and there is a clear correlation between socio-economic status and these indicators on housing conditions. Problems related to housing conditions and local environment are especially prevalent among low-income households, single parents and the young. A relatively high share of families with children lives in crowded dwellings.

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
Abstract	5
1. Innledning	7
1.1. Datakilder	7
1.2. Hvem er dekket av dataene?	11
1.3. Definisjon av sentrale variabler	12
2. Boligeierskap	15
2.1. Utvikling i eierandelen	15
2.2. Eierandeler etter alder	16
2.3. Eierandeler etter utdanning og inntekt.....	17
2.4. Vedleggstabeller	19
3. Boligstandard og bomiljø	21
3.1. Bygningstype	21
3.2. Boligstørrelse.....	22
3.3. Boligstandard	30
3.4. Vedleggstabeller	33
Referanser	35
Figurregister	37
Tabellregister	38

1. Innledning

Bolig er viktig i et levekårsperspektiv. Vi tilbringer mye tid i og nær boligen, og kvaliteten på boforholdene spiller derfor en stor rolle for trivsel og livskvalitet. Bøtgifter er også en av husholdningenes største utgiftsposter, og varierer til dels mye avhengig av hvor man bor. Sammen med arbeid, utdanning og helse, er bolig en av grunnpilarene i velferdspolitikken.

I etterkrigstiden var det norske boligmarkedet i stor grad statlig regulert, med virkemidler innrettet mot befolkningens bosituasjon i bred forstand. Fra 1990-tallet tok boligpolitikken det som har blitt omtalt som en «sosial vending», der myndighetenes virkemidler i økende grad ble rettet mot å hjelpe særlig utsatte grupper (Sørvoll 2016). Til tross for vektleggingen av å bistå utsatte grupper, har et betydelig mindretall av befolkningen likevel en vanskelig bosituasjon. De siste tiårene har vi også hatt en kraftig boligprisvekst som har bidratt til at husholdningenes gjeld har økt kraftig (Thorsen 2014; Statistisk sentralbyrå 2023). Dette gjør at også husholdninger som bor godt, likevel kan være økonomisk sårbare på boligmarkedet.

Formålet med denne rapporten er å gi en historisk fremstilling av boforholdene i Norge. Boligens utforming og standard kan ha stor påvirkning på livskvaliteten til dem som bor i den. Boligen kan være en kilde til avslapping og oppladning, mens dårlige boforhold kan føre til uro og helseproblemer. Gitt føringene i den offentlige norske boligpolitikken, som legger til rette for eierskap, er bolig også et økonomisk investeringsobjekt som i stor grad favoriserer eierskap (Kommunal- og distriktsdepartementet 2020). Bosituasjon kan dermed representere viktige sosiale ulikhetslinjer.

Vi vil i denne rapporten gå gjennom en rekke forskjellige indikatorer på boligstandard, men først vil vi se på typen bygning man bor i. Bygningstype sier ikke noe direkte om boligens standard, men er en viktig bakgrunn for forskjellene i boligstandard.

Vi går i dybden på utviklingen i kjennetegn som bygningstyper, boligeierskap, trangboddhet, boligstandard og tilgang på uteområder ved boligen. Samlet sett vil dette gi et bilde på hvordan bosituasjonen til befolkningen har endret seg over tid. Dette vil ses i lys av bakgrunns kjennetegn som alder, utdanning, inntekt og geografi.

Vi har ikke avgrenset hvilke grupper vi tenker har dårligst forhold på forhånd, men ønsker å beskrive situasjonen i befolkningen som helhet og så se hvilke grupper som er mest utsatt. Dette betyr for eksempel at vi ser på forskjeller mellom utdanningsgrupper i stedet for kun å fokusere på forholdene til personer med lavere utdanning. Vi mener også at vi får frem forskjellene i samfunnet tydeligere ved både å se på gruppene som er utsatte og gruppene som ikke er utsatte.

1.1. Datakilder

Rapporten bygger først og fremst på informasjon fra Levekårsundersøkelsene gjennomført av Statistisk sentralbyrå¹. I utgangspunktet ble den registerbaserte boforholdsstatistikken vurdert, men fordi tidsseriene kun strekker seg tilbake til 2015 valgte vi å fokusere på Levekårsundersøkelsene for å lage lengre tidsserier. Levekårsundersøkelsene benyttet i denne rapporten dekker perioden 1980 til 2022.

Levekårsundersøkelsene

Statistisk sentralbyrå har lang tradisjon for å gjennomføre levekårsundersøkelser, og de første undersøkelsene går tilbake til 1973. Fra 1973 til 1995 ble det gjennomført seks generelle levekårsundersøkelser. Undersøkelsene belyste levekårscomponentene økonomi, boforhold, fritid,

¹ Se www.ssb.no/bo for mer informasjon om boligspørsmål i Levekårsundersøkelsen

sosialt nettverk, helse, utdanning og arbeidsforhold. Undersøkelsen i 1973 hadde forskjellige spørsmålsformuleringer enn de senere undersøkelsene. Vi har derfor ikke tatt den med i rapporten, men vi ser på utviklingen fra 1980 til 2022.

Fra 1996 ble det opprettet et system for levekårsrelaterte undersøkelser som bestod av to årlige undersøkelser: en panelundersøkelse og en temaroterende tverrsnittsundersøkelse. Panelundersøkelsen ble gjennomført første gang i 1997. Fra og med 2003 ble den årlige panelundersøkelsen erstattet med The European Union Statistics on Income and Living Conditions (EU-SILC) (Andersen m.fl., 2003). Tverrsnittsundersøkelsene hadde roterende tema, med en syklus på tre år.

På grunn av behov for samordning med internasjonale krav og effektivisering av datafangsten, ble systemet for levekårsundersøkelser igjen lagt om fra og med 2011. De to separate undersøkelsene ble da slått sammen til en undersøkelse, Levekårsundersøkelsen EU-SILC. Tverrsnittsundersøkelsens roterende tema boforhold, organisasjonsdeltakelse, fritid og utsatthet og uro for lovbrudd ble fra 2011 altså samlet inn som roterende moduler til panelundersøkelsen.

Levekårsundersøkelsen EU-SILC gjennomføres i dag som telefonintervju, men tidligere ble det også gjennomført besøksintervjuer. Til undersøkelsen trekkes et utvalg av personer i alderen 16 år og over, bosatt i Norge, og som ikke bor i institusjon (se Dalen, Oppøyen og Grimstad 2022 for mer detaljert beskrivelse av Levekårsundersøkelsene). Svarprosenten i Levekårsundersøkelsene har falt siden starten av 1980-tallet. På 80- og 90-tallet svarte stort sett nesten 80 prosent av dem som var trukket ut, mens svarprosenten har ligget mellom 50 og 60 prosent på 2010-tallet.

Fra 2003 har det kun vært svært små justeringer i spørsmålsformuleringer, utvalg og beregning av vekter. Disse undersøkelsene gir derfor et svært godt grunnlag for å se på endringer i denne perioden. Det er derimot flere utfordringer når man sammenlikner med undersøkelser gjennomført før 2003, fordi det har vært større endringer i spørsmålsformuleringer og fordi det ikke var laget frafallsvekt på disse undersøkelsene. Noen undersøkelser har heller ikke hatt med personer over 80 år i utvalget². Vi kan derfor ikke si like mye om den langsiktige utviklingen i boforholdene til de aller eldste. Vi er derfor svært forsiktige med å trekke slutninger ut fra små endringer før 2003, men kommenterer større endringer.

I denne rapporten benyttes de nasjonale tverrsnittsundersøkelsene i perioden 1980-1995 og panelundersøkelsene fra 1997-2022 (EU-SILC f.o.m. 2003). Alle undersøkelsene som er brukt i rapporten er beskrevet i Tabell 1.1.

² Personer over 80 år utgjør ca. 4-5 prosent av utvalget i Levekårsundersøkelsen. At denne gruppen ikke er inkludert i undersøkelsene før 2003 påvirker i liten grad resultatene for hele befolkningen. For eksempel får vi samme eierandeler for befolkningen dersom vi holder utenfor personer over 80 som vi får når denne gruppen er inkludert.

Tabell 1.1 Levekårsundersøkelser som inngår i rapportens datagrunnlag

Årgang	Navn	Aldersgruppe inkludert	Nettoutvalg	Svarprosent	Frafallsvekt
1980	Levekårsundersøkelsen, 1980	16-79 år	3 885	76,5 %	Nei
1983	Levekårsundersøkelsen, 1983	16-79 år	3 929	78,2 %	Nei
1987	Levekårsundersøkelsen, 1987	16 år og over	4 373	77,5 %	Nei
1991	Levekårsundersøkelsen, 1991	16 år og over	3 755	74,9 %	Nei
1995	Levekårsundersøkelsen, 1995	16 år og over	3 720	75,3 %	Nei
1997	Samordnet levekårsundersøkelse 1997-2002, panelundersøkelse	16-80 år	3 886	70,1 %	Nei
1998	Samordnet levekårsundersøkelse 1997-2002, panelundersøkelse	16-80 år	3 823	78,0 %	Nei
1999	Samordnet levekårsundersøkelse 1997-2002, panelundersøkelse	16-80 år	3 858	77,6 %	Nei
2000	Samordnet levekårsundersøkelse 1997-2002, panelundersøkelse	16-80 år	3 752	75,3 %	Nei
2001	Samordnet levekårsundersøkelse 1997-2002, panelundersøkelse	16-80 år	3 519	69,7 %	Nei
2002	Samordnet levekårsundersøkelse 1997-2002, panelundersøkelse	16-80 år	3 575	70,1 %	Nei
2003	Levekårsundersøkelsen EU-SILC, 2003	16 år og over	5 888	70,9 %	Ja
2004	Levekårsundersøkelsen EU-SILC, 2004	16 år og over	6 085	73,1 %	Ja
2005	Levekårsundersøkelsen EU-SILC, 2005	16 år og over	6 012	72,1 %	Ja
2006	Levekårsundersøkelsen EU-SILC, 2006	16 år og over	5 773	68,5 %	Ja
2007	Levekårsundersøkelsen EU-SILC, 2007	16 år og over	6 013	70,4 %	Ja
2008	Levekårsundersøkelsen EU-SILC, 2008	16 år og over	5 578	64,3 %	Ja
2009	Levekårsundersøkelsen EU-SILC, 2009	16 år og over	5 446	60,6 %	Ja
2010	Levekårsundersøkelsen EU-SILC, 2010	16 år og over	5 227	58,0 %	Ja
2011	Levekårsundersøkelsen EU-SILC, 2011	16 år og over	4 864	52,9 %	Ja
2012	Levekårsundersøkelsen EU-SILC, 2012	16 år og over	6 186	55,6 %	Ja
2013	Levekårsundersøkelsen EU-SILC, 2013	16 år og over	6 140	51,7 %	Ja
2014	Levekårsundersøkelsen EU-SILC, 2014	16 år og over	7 373	54,6 %	Ja
2015	Levekårsundersøkelsen EU-SILC, 2015	16 år og over	6 393	55,5 %	Ja
2016	Levekårsundersøkelsen EU-SILC, 2016	16 år og over	6 856	59,7 %	Ja
2017	Levekårsundersøkelsen EU-SILC, 2017	16 år og over	6 179	53,6 %	Ja
2018	Levekårsundersøkelsen EU-SILC, 2018	16 år og over	5 981	52,5 %	Ja
2019	Levekårsundersøkelsen EU-SILC, 2019	16 år og over	6 080	53,1 %	Ja
2020	Levekårsundersøkelsen EU-SILC, 2020	16 år og over	6 035	52,1 %	Ja
2021	Levekårsundersøkelsen EU-SILC, 2021	16 år og over	6 032	52,3 %	Ja
2022	Levekårsundersøkelsen EU-SILC, 2022	16 år og over	5 737	49,4 %	Ja

Vekter

Frafallsvekter er beregnet for å kompensere for at forskjellige grupper har forskjellig svar-tilbøyelighet. For eksempel svarer personer med høy utdanning i større grad enn personer med lav utdanning. Det benyttes tre forskjellige vektemetoder i denne rapporten, med en vekt for 1980-2002, en vekt for 2003-2010 og en vekt for 2011-2022. Dette skaper et brudd i tidsseriene som påvirker resultatene noe.

For årgangene før 2003 har vi ikke en frafallsvekt som i senere årganger. Vi har laget en husholdningsvekt (1/antall voksne) for at husholdninger med mange voksne vektet ned. Dette skal sikre at respondenter fra store husholdninger, som har større trekk sannsynlighet, vektet ned. Enpersonshusholdninger teller da like mye på resultatene som flerpersonshusholdninger. Siden vi ikke benytter en frafallsvekt for disse årene skal vi være forsiktige med å trekke slutninger om små endringer før 2003, men fokuserer på utvikling over tid og større endringer.

Vektene i perioden 2003-2010 får svarene fra underrepresenterte grupper til å telle mer og gjør derfor tallene mer representative for de reelle verdiene i befolkningen³. Som vi diskuterer i kapittel 1.2 er det derimot ikke sikkert at vektene retter opp i alle skjevhetene i utvalget.

Det er benyttet en annen vekt for årene 2011-2022, hvor nettoutvalget vektet mot populasjonen, og det tas hensyn til flere kjennetegn enn i de tidligere frafallsvektene. Blant annet er inntekt og innvandringsbakgrunn tatt inn i vekten for å bedre korrigere for at innvandrere og personer med lav inntekt er underrepresentert i dataene.

Følgende kjennemerker inngår i beregningen av vektene:

1. Kjønn
 - a. Mann
 - b. Kvinne
2. Høyeste fullførte utdanningsnivå⁴
 - a. Ungdomsskole eller kortere (NUS-kode 0-2)
 - b. Videregående (NUS-kode 3 og 4)
 - c. Høyere utdanning, lav og påbygning til videregående (NUS-kode 5 og 6)
 - d. Høyere utdanning, høy (NUS-kode 7 og 8)
 - e. Uoppgitt (NUS-kode 9)
3. Personinntekt
 - a. 1-10 desil
 - b. Studenter (inkl. alle under 20 år)
4. Aldersgruppe
 - a. 16-19 år
 - b. 20-24 år
 - c. 25-44 år
 - d. 45-66 år
 - e. 67-79 år
 - f. 80 år og eldre
5. Familiestørrelse
 - a. Familier med én voksen
 - b. Andre familier
6. Innvandringsbakgrunn
 - a. Den øvrige befolkningen
 - b. Innvandrere fra EU/EØS etc.
 - c. Innvandrere fra Afrika, Asia etc.
7. Fylke
 - a. Fylkene
8. Kryssledd
 - a. Kjønn*aldersgruppe (12 grupper)
 - b. Inntekt*familiestørrelse (22 grupper)

Vektene er beregnet mot befolkningen 16 år og over som er bosatt i privathusholdninger 1. januar i undersøkelsesåret.

³ Frafallsvekten brukt i 2003-2010 korrigerer for skjevheter etter alder, kjønn, utdanning og familiestørrelse. Se Sandvik og Holseter (2018) for mer diskusjon av svarprosent, utvalgsskjevhet og frafallsvektning i Levekårsundersøkelsen 2003-2010. For årgangene etter dette se Dalen, Oppøyen og Grimstad (2022).

⁴ Koding av utdanning følger standard for utdanningsgruppering. For beskrivelse av norsk standard for utdanningsgruppering, se <https://www.ssb.no/klass/klassifikasjoner/36/>

I noen tilfeller er data vektet på husholdningsnivå. Trekksannsynligheten for en husholdning er proporsjonal med antall voksne i husholdningen, så husholdninger med mange voksne må vektes ned. Fra og med 2011 er husholdningsvekten laget med utgangspunkt i antall voksne på årets fil som en tilnærming. Deretter kalibreres utvalgsvektene mot de samme variablene som personvektene, men uten kryssleddet mellom inntekt og antall voksne i familien. For å få til dette, lages først dummy-variable for de kategoriske variablene. Så summeres disse opp innen hver husholdning. Forklaringsvariablene i modellen på husholdningsnivå blir dermed for eksempel antall kvinner i husholdningen, antall i aldersgruppe 16-19 i husholdningen, antall i utdanningsgruppe 1 i husholdningen og så videre. Totalene det kalibreres mot, er antall kvinner i populasjonen, antall i aldersgruppe 16-19 i populasjonen og så videre. Vi bruker bare personopplysninger i denne kalibreringen, og ikke opplysninger om husholdningspopulasjonen, som totalt antall husholdninger, eller antall husholdninger av ulike typer. For årene 2003-2010 er husholdningsvekten laget ved å dele personvekten på antall voksne i husholdningen.

1.2. Hvem er dekket av dataene?

Utvalget i Levekårsundersøkelsen omfatter altså personer som er registrerte bosatte i privat-husholdninger i Norge. Dette innebærer at personer som ikke regnes som bosatte i Norge ikke er inkludert i analysene i denne rapporten, for eksempel asylsøkere uten oppholdstillatelse og personer på korttidsopphold. I tillegg er personer bosatt i institusjon og personer uten fast bosted ikke inkludert i analysene. I 2011 utgjorde andelen som ikke inngikk i en privathusholdning (bosatt på institusjon, for eksempel fengsel, uten fast bosted eller uoppgitt husholdningsstatus) på 1,1 prosent av befolkningen (Statistisk sentralbyrå, 2012).

I en rapport om befolkningens boforhold er det viktig å merke seg at noen av gruppene som ikke er omfattet av dataene også er blant dem som har mest utsatt bosituasjon. Dette gjelder for eksempel bostedsløse. I november 2020 var det 3325 bostedsløse i Norge (Dyb og Zeiner 2021). Dette tilsvarer under 1 bostedsløs per 1000 innbyggere, som altså utgjør en svært liten del av befolkningen. Også innsatte i fengsler er en gruppe med utsatt bosituasjon etter løslatelse. En analyse har vist at en av fire innsatte mangler et sted å bo ved løslatelse, og at bare en av fem innsatte eier en bolig (Revolv 2015).

I tillegg til gruppene som ikke inngår i datagrunnlaget, er enkelte befolkningsgrupper underrepresentert i utvalgsdataene. Som vi skrev over, skal frafallsvektene korrigeres for skjevt frafall. Samtidig kan det være andre grupper som er underrepresentert i utvalgsundersøkelsen, men som det ikke korrigeres for med slike vekter. With og Thorsen (2018) viser at innvandrere og personer som tilhører lavinntektshusholdninger er underrepresentert i levekårsdataene og at dette ikke fullt ut korrigeres av de gamle frafallsvektene. Andelen som tilhører en lavinntektshusholdning var 1-2 prosentpoeng lavere i levekårsundersøkelsene enn andelen i den registerbaserte Inntekts- og formuesstatistikken.⁵ Avviket var noe større for innvandrere: Mens innvandrere fra Afrika, Asia etc. og EU, EØS etc. utgjør ca. 7 prosent av befolkningen hver, utgjør hver av disse gruppene rundt 3 prosent av dem som deltar i Levekårsundersøkelsen. Innvandrere med kort botid og begrensede norskferdigheter er trolig særlig underrepresentert i utvalget, blant annet på grunn av språkproblemer og at disse gruppene har mindre kjennskap til SSB. Den nye vekten, som i denne rapporten er benyttet for årene fra og med 2011 vekter opp svar fra innvandrere og personer med lav inntekt i tråd med den andelen de utgjør i populasjonen. Samtidig er det viktig å være oppmerksom på at personene som svarer på undersøkelsen kan skille seg fra dem vi ikke får tak i på andre kjennetegn som ikke inngår i vekten, f.eks. med hensyn til språkferdigheter eller tillit til myndighetene, og dette får vi ikke få korrigeret for.

⁵ www.ssb.no/ifhus

1.3. Definisjon av sentrale variabler

I rapporten undersøkes ulike sider ved befolkningens boforhold etter en rekke kjennetegn. Disse er definert under.

Person og husholdning

I utgangspunktet er boligvariablene på husholdningsnivå, og de fleste tabellene i rapporten inneholder tall for husholdninger. En del bakgrunnsvariabler (for eksempel alder og innvandrerbakgrunn) er personkjennetegn, og i disse tilfellene presenteres tall for personer. Det er oppgitt i tabell- og figuroverskrift om det tall er for personer eller husholdninger.

Som beskrevet i kapittel 1.1. har vi laget egne husholdningsvekter for å presentere husholdningstall fra Levekårsundersøkelsen. Husholdningene i Levekårsundersøkelsen er kosthusholdninger. Det betyr at alle personer bosatt på samme adresse med felles matbudsjett regnes som samme husholdning.

Husholdningene i EU-SILC er kartlagt i intervjuet. Informasjon om respondentens familie lastes inn fra register i forkant av intervjuet og man får deretter mulighet til å bekrefte, avkrefte, legge til og trekke fra informasjon om husholdningsmedlemmer. Husholdningene som kartlegges i EU-SILC er kosthusholdninger. Det vil si at man til husholdningen regner alle personer som er fast bosatt i boligen, og som har felles matbudsjett. Det vil si at bokollektiv som ikke deler økonomi regnes som flere separate husholdninger. Her skiller EU-SILC seg fra Boforholdsregisteret, som dekker *bohusholdninger*.

I forbindelse med omleggingen av Levekårsundersøkelsen EU-SILC i 2021 (With og Dalen 2021) byttet man kilde for familieopplysningene som ble lastet inn i forkant av intervjuet (til familienummer fra Kosthusholdningsregisteret). Dette førte til at det ble noe mindre korrigeringer av husholdningsopplysninger i intervjuet. Fra 2021 blir husholdningsmedlemmer med manglende opplysninger slettet fra datasettet fordi det ikke har vært mulig å koble på registeropplysninger for disse personene. Tidligere år er denne gruppen inkludert med mangelfulle opplysninger, noe som gjør at de teller med i husholdningsstørrelsen, men mangler f.eks. inntektsdata. Husholdningsmedlemmer ble slettet for totalt 62 husholdninger i 2022 og for 28 husholdninger i 2021.

Boligeierskap

Eid bolig omfatter selveid bolig og bolig eid gjennom borettslag eller boligaksjeselskap. Fra 1980 til og med 2020 presenteres kun hva personer har svart via survey. I 2021 og 2022 har vi hentet data fra register dersom spørsmålet ikke er besvart. Dette gjelder rundt 2% av personene.

Bygningstype

Bygningstypene vi har inkludert i denne rapporten er aggregert til fire hovedkategorier for å kunne trekke tidsseriene lengst mulig tilbake i tid. *Enebolig* inkluderer både eneboliger og våningshus. *Rekkehus og andre småhus* inkluderer tomannsboliger, terrassehus, kjedehus, atriumhus og andre sammenbygde hus. *Boligblokk og bygård* inkluderer boligblokker og bygårder på minst 3 etasjer. *Andre boligtyper* er alt som ikke faller innenfor de tre førnevnte kategoriene, som eksempelvis campingvogn, forretningsbygg eller hotell.

Fra 2021 er denne informasjonen hentet fra spørsmål som er stilt på en annen måte som ser ut til å skape et lite brudd i tidsserien for boligblokker og småhus.

Trangboddhet

Trangboddhet har blitt definert på en rekke måter i tidligere forskning (ODPM 2004, Gray 2001). I denne rapporten benyttes ett subjektivt og to objektive mål for trangboddhet. Det subjektive målet er basert på informasjon fra intervjuet der vi spør om personen oppfatter boligen som for liten, passe stor eller for stor.

Målene for objektiv trangboddhet er basert på informasjon om antall personer i husholdningen og boligens størrelse hentet fra intervjuet. Det første målet tar utgangspunkt i *antall personer i husholdningen i forhold til antall rom*. En person bor trangt hvis personen bor alene på ett rom eller sammen med flere personer enn det er beboelsesrom i boligen. Kjøkken, bad, entre eller små rom under 6 kvm regnes ikke som beboelsesrom. Boligen regnes som svært romslig dersom det er minst tre beboelsesrom mer enn antall personer i husholdningen. Det andre objektive målet tar hensyn til både antall kvadratmeter per person og antall personer i forhold til antall rom. Hvor en husholdning anses som trangbodd hvis *det er mindre enn 25 kvadratmeter per person i boligen og man er trangbodd i forhold til det første målet*. Der det mangler opplysninger om antall rom eller kvadratmeter, regnes husholdninger som trangbodd dersom en av de to betingelsene er oppfylt. Dette målet benyttes i den registerbaserte boforholdsstatistikken (Statistisk sentralbyrå 2022b).

I all hovedsak benyttes målet med antall rom og personer, så hvis ingenting annet er nevnt er det dette som benyttes.

Beregning av trangboddhet fra og med 2021

I forbindelse med omleggingen av Levekårsundersøkelsen EU-SILC i 2021 ble det gjort endringer i spørsmålet om antall rom i boligen og endringer i husholdningskartleggingen i intervjuet (som ligger til grunn for opptellingen av antall personer i husholdningen). Beregningen av trangboddhet vil kunne påvirkes av dette.

Hensikten med endringen var å gjøre spørsmålet enklere å besvare, men det var ikke tiltenkt noen endring i definisjonen av beboelsesrom. Det er ikke åpenbart at denne endringen vil påvirke hvordan spørsmålet besvares, men det kan ikke utelukkes at det kan ha betydning for respondentens forståelse av hvilke rom som skal telles med. Før 2021 stilte man spørsmålet slik:

- Hvor mange rom disponerer [du/husholdningen din] til eget bruk? Ta ikke med kjøkken, bad, entre, vaskerom eller små rom under 6 kvadratmeter.

Fra og med 2021 er spørsmålet formulert slik:

- Hvor mange rom er det i boligen? Ta ikke med kjøkken, bad, gang, vaskerom, boder eller rom [du/husholdningen] ikke disponerer. Kjøkken regnes med hvis det også er oppholdsrom.

Fra og med 2021 er i tillegg opplysninger om boligstørrelse hentet fra register hvis spørsmålet ikke er besvart i intervjuet. For respondenter uten registeropplysninger er det imputert verdier basert på lignende husholdninger. Til sammen gjaldt dette for under 2 prosent av respondentene. Før 2021 er husholdninger med manglende informasjon om boligstørrelse holdt utenfor analysene i denne rapporten.

Nærmere analyser viser at andelen trangbodd er noe lavere dersom man holder utenfor husholdningene som har fått imputert verdi eller registerinformasjon om boligstørrelse. Andelen trangbodd i 2021 reduseres fra 6,7 til 6,6, og fra 5,9 til 5,8 i 2022 hvis disse respondentene holdes utenfor analysen slik man gjør før 2021. Samtidig viser nærmere undersøkelser at endringen i husholdningskartlegging fra 2021 har motsatt effekt. Andelen trangbodd ville vært litt høyere dersom man ikke hadde droppet husholdningsmedlemmer med manglende informasjon. Andelen

trangbodde i 2021 øker fra 6,7 til 6,8 hvis man inkluderer slettede husholdningsmedlemmer, og tilsvarende fra 5,9 til 6,1 i 2022. Alt i alt tyder dette på at endringene i undersøkelsen mellom 2020 og 2021 ikke endrer på det overordnede bildet som presenteres i kapittel 3.2.

Alder

Aldersvariabelen er personens alder ved årsskiftet det aktuelle året.

Husholdningstype

Husholdningene er gruppert som: aleneboende, par med og uten barn, enslige med barn og andre. Aleneboende er igjen klassifisert etter personens alder. Par uten barn er klassifisert etter respondentens alder. Par med barn og enslige med barn er klassifisert etter yngste barns alder.

Utdanningsnivå

Personens høyeste fullførte utdanningsnivå (NUS2000) er gruppert på følgende måte:

NUS-kode	Navn	Gruppering
0	Ingen utdanning og førskoleutdanning	
1	Barneskoleutdanning	Ungdomsskole eller kortere
2	Ungdomskoleutdanning	
3	Videregående, grunnutdanning	
4	Videregående, avsluttende utdanning	Videregående
5	Påbygging til videregående utdanning	
6	Universitets- og høyskoleutdanning, lavere nivå	
7	Universitets- og høyskoleutdanning, høyere nivå	Høyere utdanning
8	Forskerutdanning	
9	Uoppgitt	Uoppgitt utdanning

Disse NUS-grupperingene samles og analyseres som tre kategorier i dette notatet; grunnskole, videregående skole, og høyere utdanning.

Bostedsstrøk og sentralitet

Bostedsstrøk viser om bostedet ligger i tettbygd eller spredtbygd strøk. Tettbygde strøk er områder som ligger innenfor et tettsted, spredtbygde strøk er alle områder utenfor tettsteder. Det skilles mellom følgende kategorier:

- Spredtbygd, under 200 innbyggere
- Tettbygd, opptil 20 000 innbyggere
- Tettsteder med 20 000 – 99 999 innbyggere
- Tettsteder med 100 000 eller flere innbyggere

Når det gjelder sentralitet får bostedet en verdi fra 1 (høy sentralitet) til 6 (lav sentralitet) ut fra kommunes geografiske beliggenhet sett i forhold til et senter hvor det finnes funksjoner av høy orden (sentrale funksjoner).

Lavinntekt

Lavinntekt er én av flere mulige indikatorer som kan brukes til å måle fattigdom. I definisjonen som SSB oftest benytter har en person lavinntekt dersom vedkommende har en inntekt som tilsvarer 60 prosent eller mindre av medianinntekten i befolkningen, etter skatt og per forbruksenhet. EU benytter samme målemetode når de betegner hvor mange personer som er at-risk-of-poverty (Statistisk sentralbyrå 2023b). Dette målet kalles EU60.

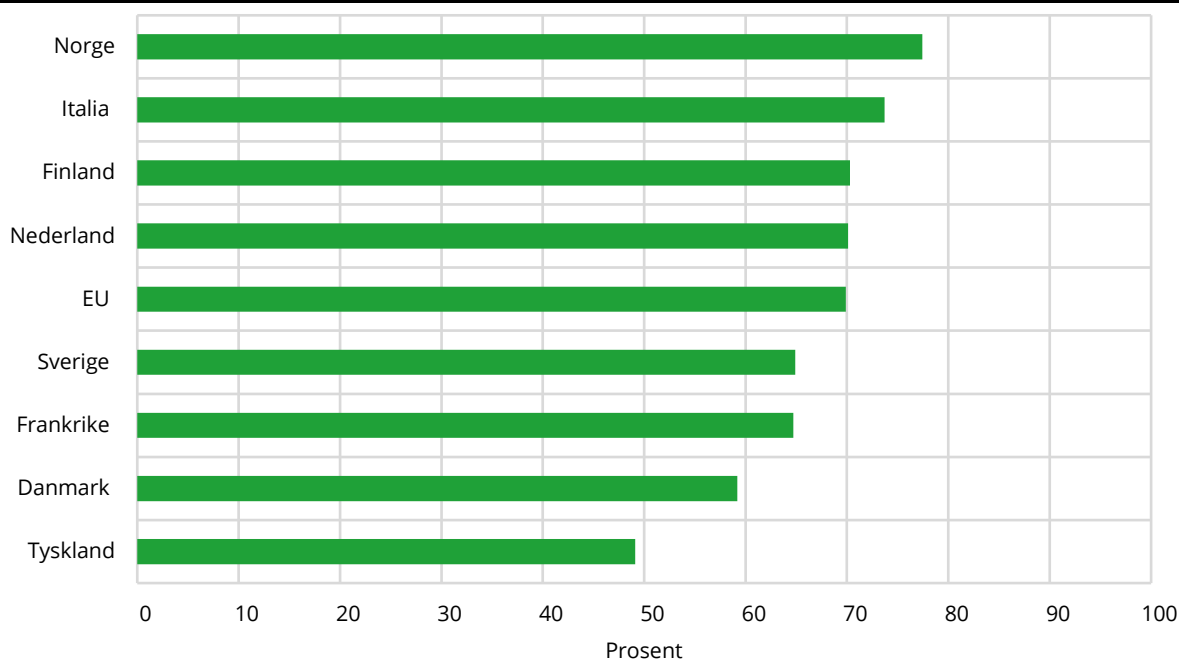
2. Boligeierskap

I historisk perspektiv og i tråd med norsk boligpolitikk har det norske boligmarkedet bestått av en høy andel eiere. Tradisjonen kan trekkes helt tilbake til middelalderen da den norske landsbygda var mer dominert av selveiende bønder enn andre deler av Europa. Den nåværende disposisjonsstrukturen⁶ ble i stor grad definert av oppbygningen etter andre verdenskrig da:

«norske myndigheter [valgte] å satse på sjøleide eneboliger på landsbygda og kooperativt felleseie i byene. Dette i motsetning til de fleste andre vesteuropeiske land, inkludert Sverige og Danmark, som bygget opp store offentlige utleiesektorer på 1950- 60- og 70-tallet» (Sørvoll, 2011, s. 196).

Eiervennligheten etter krigen fra myndighetenes side har blant annet vært en av drivkreftene bak etableringen av Husbanken og gunstig boligbeskatning. Som et resultat har Norge en av de høyeste eierandelene i Europa: Nesten 80 prosent av personer i Norge bor i en bolig eid av noen i husholdningen. I Sverige, Finland og EU som helhet er andelen rundt 70 prosent, mens omtrent 60 prosent eier i Danmark og 50 prosent i Tyskland. En av grunnene til at Tyskland har lavere eierandel skyldes en boligpolitikk som produserer incentiver til leie av bolig; eksempelvis høy overføringsskatt ved kjøp av bolig, ingen skattefradrag for selveiere, og en sosial boligsektor med brede kvalifikasjonskrav (Kaas, Kocharkov, Preugschat og Siassi 2020).

Figur 2.1 Andel personer over 16 år som bor i en eid bolig i utvalgte europeiske land. 2021

Kilde: Eurostat

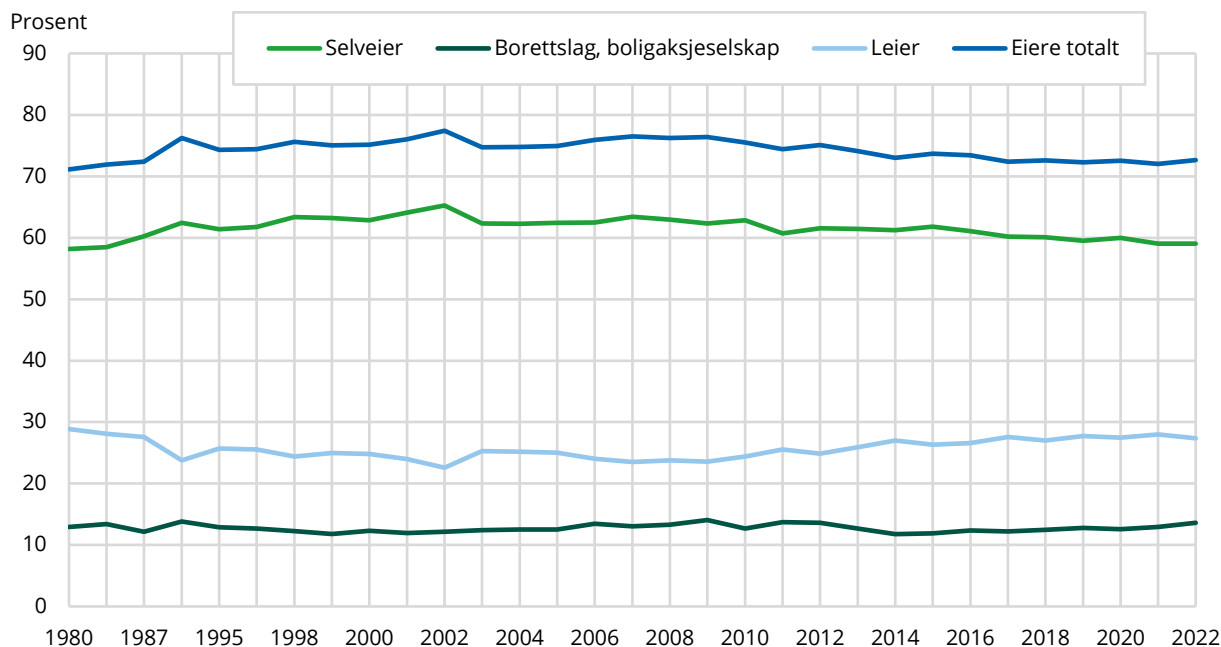
2.1. Utvikling i eierandelen

Det har vært bred politisk enighet rundt eierlinjen i norsk politikk og et ønske om å øke eierandelen ytterligere. At folk kan kjøpe og beholde sin bolig ses som vesentlig for å forebygge boligsosiale problemer generelt. Allikevel har det vært veldig liten endring i eierandelene de siste tiårene.

⁶ Disposisjonsform er en oversettelse av det engelske tenure og brukes ofte for å beskrive hvordan husholdninger disponerer boligen. I Norge har man særlig tre disposisjonsformer: selveie, andelseie og leie.

Tall fra Levekårsundersøkelsen viser at tre av fire husholdninger eier boligen de bor i. Som Figur 2.2 viser har andelen eiere holdt seg relativt stabil siden starten av 1980- tallet.⁷ I 2022 var 59 prosent av husholdninger selveiere og 14 prosent andels- eller aksjeeiere. Det overordnede bildet viser en bemerkelsesverdig stabil eierandel de siste 42 årene.

Figur 2.2 Andel husholdninger, etter disposisjonsform. 1980-2022

Kilde: Levekårsundersøkelsene 1980-2022

Når vi sammenligner ulike bostedsstrøk, altså om husholdningene bor i et spredtbygd eller tettbygd område, er eierandelen høy uavhengig av bostedsstrøk. Eierandelen er høyest i spredtbygde strøk og tettsteder med opptil 20 000 innbyggere, der rundt 75 prosent av husholdningene eier, mot 69 prosent i tettsteder med 100 000 innbyggere eller fler. Forskjellen i eierandelen mellom husholdninger i spredt- og tettbygde strøk med mange innbyggere har holdt seg relativt stabil siden 1987.

2.2. Eierandeler etter alder

I etablering som boligeier er det flere forhold som spiller sammen, ikke minst hvilken livsfase man er i, og om man har inntekter som gjør det mulig å kjøpe egen bolig. Familieetablering, etablering på arbeidsmarkedet og boligkjøp er forhold som henger tett sammen.

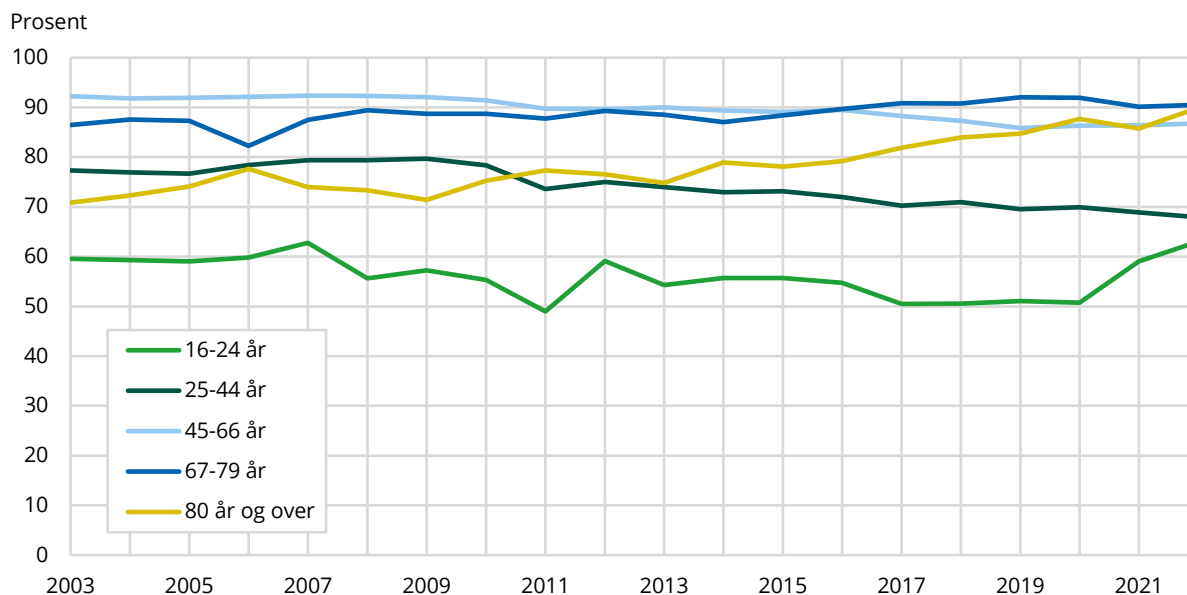
Blant personer mellom 30 og 66 år har eierandelen vært stabilt høy på mellom 80 og 90 prosent siden starten av 1980-tallet. Dette er samtidig en stor og sammensatt gruppe, og det er betydelige indre forskjeller i dem. For eksempel er eierandelen klart høyere for par med og uten barn enn for aleneboende og enslige forsørgere. 91 prosent av par med og uten barn i denne aldersgruppen eier bolig, mens kun 68 prosent av enslige forsørgere og 58 prosent av aleneboende er boligeiere.

Det ser derimot ut til å ha vært en klar økning i eierskap blant eldre de siste tiårene. På starten av 80-tallet lå eierandelen blant personer mellom 67 og 79 år på litt over 70 prosent. I de etterfølgende 42 årene har den økt jevnt, og ligger nå på over 90 prosent. Dette er høyere enn andelen blant personer mellom 30 og 66 år, hvor 82 prosent eier boligen de bor i. Også blant de aller eldste har

⁷ Det er en merkbar forskjell i andelen leier- og selveierhusholdninger fra 2011 og fremover. Dette skyldes nok den nye vektemetode fra 2011. Det er også et brudd mellom 2002 og 2003, som blant annet skyldes at man ikke hadde frafallsvekt før 2003 (se kapittel 1.1. under datakilder). I tillegg var ikke personer over 80 år ikke med Levekårsundersøkelsen før 2003.

andelene økt. Denne aldersgruppen var ikke inkludert i alle undersøkelsene på 1980- og 90-tallet, men i 1987 bodde kun halvparten av personer over 80 år utenfor institusjon i en eierbolig. Det har etterpå vært en drastisk økning, og i 2022 er andelen på 90 prosent. Eldres bosituasjon vil i stor grad være bestemt av deres tilknytning til boligmarkedet tidligere i livet. Personer som er eldre i dag har stort sett opplevd relativ økonomisk trygghet og gunstige reguleringer. Dette har gitt mange mulighet til å etablere seg på boligmarkedet, som igjen har gitt stor kapital på grunn av prisøkningen på boligmarkedet (Sandlie og Gulbrandsen, 2016).

Figur 2.3 Andel personer 16 år og over som bor i eid bolig etter aldersgruppe. 2003-2022

Kilde: Levekårsundersøkelsene 2003-2022

På 80- og starten av 90-tallet bodde rundt 60 prosent av personer i 20-årene i eide boliger, mens andelen har ligget rundt 50 prosent fra 2003 til i dag. Eierandelen blant 16-24-åringene har økt de siste tre årene, fra 51 prosent i 2020 til 63 prosent i 2022. En forklaring på dette kan være at unge flyttet hjem eller utsatte å flytte hjemmefra på grunn av restriksjoner under koronapandemien om å oppholde seg i boligen i mye større grad enn tidligere. Personer i denne aldersgruppen bor i større grad trangt, for eksempel studenter på små hybler i studiebyen sin (Lervåg, Engvik og Dalen 2022).. Dette kan gi utslag på eierandelen vi fanger opp i Levekårsundersøkelsene.⁸

2.3. Eierandeler etter utdanning og inntekt

Tidligere har man funnet at forskjellene mellom utdanningsgrupper over tid har økt på en rekke levekårsområder (Revolv, 2016), og vi finner også at forskjellene i boligeierandeler er større enn tidligere. I 2022 bor 80 prosent av dem med høyere og videregående utdanning i en eid bolig, mot 70 prosent av dem med grunnskoleutdanning.

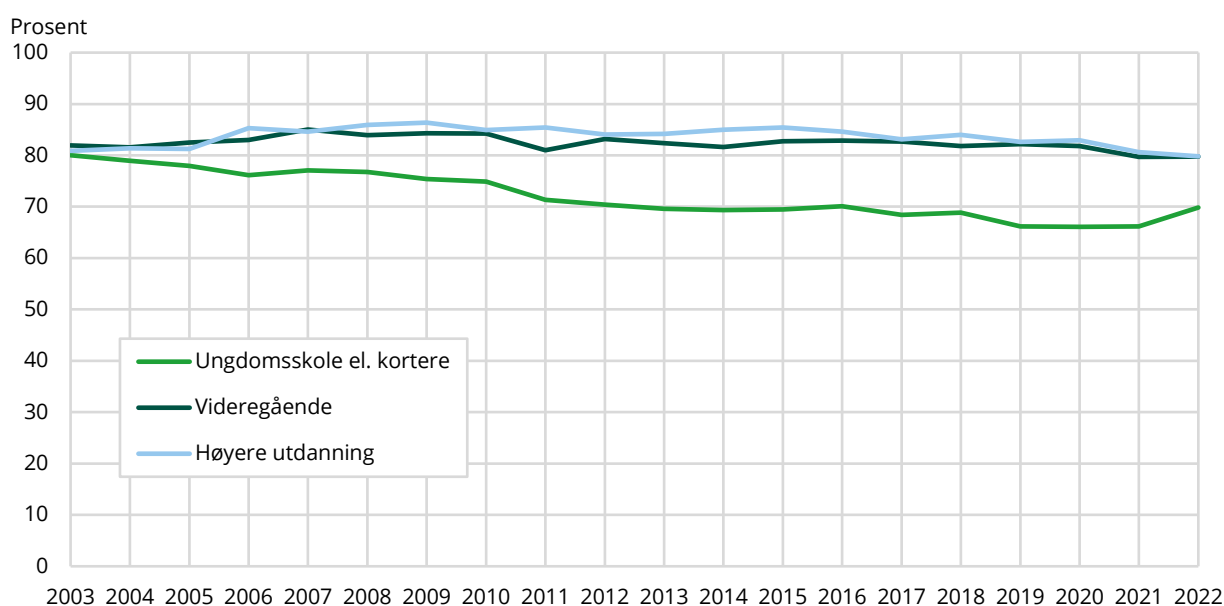
Det har vært en synkende andel boligeiere med grunnskole som høyeste fullførte utdanning de siste 20 årene (se figur 2.4). I 2003 var det bare ett prosentpoengs forskjell i eierskap mellom personer med høyere utdanning og grunnskoleutdanning, mens det i 2022 er 10 prosentpoengs forskjell. De siste tiårene har vi også hatt en kraftig boligprisvekst, særlig i sentrale strøk (Statistisk sentralbyrå

⁸ Husholdninger regnes som eiere dersom en eller flere av husholdningsmedlemmene eier boligen. Personer bor i en eid bolig dersom minst et av husholdningsmedlemmene eier boligen. De trenger altså ikke å eie boligen personlig. Dette betyr for eksempel at barn som bor hjemme med foreldre som eier boligen blir regnet som eiere.

2023). Dette slår hardest ut for grupper med lavere inntektsnivåer, som inkluderer mange personer med lavere utdanning.

Gruppen med grunnskoleutdanning har i tillegg blitt mindre og endret sammensetning i løpet av perioden. I 2003 hadde 32 prosent av befolkningen over 15 år grunnskoleutdanning. Dette hadde falt til 24 prosent i 2021. Motsatt hadde andelen med høyere utdanning økt fra 24 til 36 prosent. Eldre utgjør en stadig mindre andel av gruppen med grunnskoleutdanning etter hvert som generasjonene der svært mange hadde kortere utdanning dør ut (Statistisk sentralbyrå 2021).

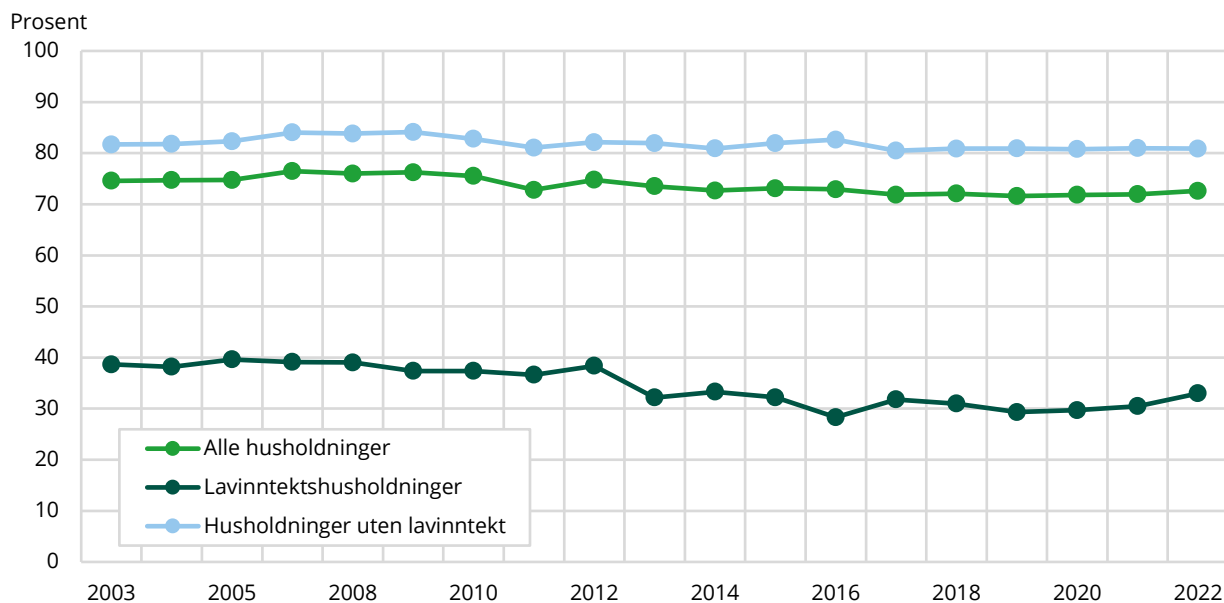
Figur 2.4 Andel personer over 20 år som bor i eid bolig etter utdanningsnivå, 2003-2022

Kilde: Levekårsundersøkelsene 2003-2022

Samtidig har andelen boligeiere også falt for andre grupper som er økonomisk utsatte. I Figur 2.5 ser vi andel husholdninger med og uten lavinntekt (EU60) som eier bolig. I 2003 eide 39 prosent av husholdninger med lavinntekt boligen sin. Denne andelen er redusert til 33 prosent i 2022. Eierandelene blant husholdninger der inntekten ikke var lav, har ligget stabilt i overkant av 80 prosent i hele denne perioden. Sammenheng mellom inntekt og eierskap er ikke veldig overraskende. Egenkapitalen som kreves for å kjøpe bolig er vanskeligere å skaffe for husholdninger med lav enn høy inntekt. Det ser særlig ut som om dette gjør det vanskelig for dem med aller lavest inntekt å få seg en bolig, mens eierandelene er svært høye for alle med inntekt på eller over medianhusholdningen.

Figur 2.5 Andel husholdninger med og uten lavinntekt (EU60) som eier bolig, 2003-2022

Kilde: Levekårsundersøkelsen 2003-2022.

2.4. Vedleggstabeller

Tabell 2.1. Eierandeler i ulike grupper for personer 20 år og eldre, 2003-2022. Prosent

År	Alle personer	20-29 år	30-66 år	67 år og over	Ungdomsskole el. kortere	Videregående	Høyere utdanning
2003	80,6	51,3	88,0	81,8	80,0	81,9	80,9
2004	80,4	50,4	87,7	82,3	78,9	81,6	81,4
2005	80,5	49,7	87,8	83,2	78,0	82,5	81,3
2006	81,0	53,3	88,4	81,0	76,1	83,0	85,3
2007	82,0	55,1	88,7	83,3	77,1	85,0	84,6
2008	81,2	53,3	88,3	84,4	76,8	83,9	85,9
2009	81,4	53,8	88,4	83,3	75,4	84,3	86,4
2010	81,0	46,4	88,2	84,5	74,9	84,2	84,9
2011	77,3	40,9	85,5	84,3	71,4	81,0	85,5
2012	79,4	48,8	86,0	85,2	70,4	83,2	84,0
2013	78,3	46,2	85,6	84,3	69,6	82,4	84,2
2014	78,0	47,7	85,0	84,7	69,4	81,6	85,0
2015	78,2	49,6	85,0	85,5	69,5	82,8	85,4
2016	78,1	50,9	84,3	86,8	70,1	82,8	84,6
2017	76,8	46,1	83,1	88,4	68,4	82,7	83,1
2018	77,0	45,3	82,5	88,9	68,9	81,8	84,0
2019	76,4	44,4	81,3	90,1	66,2	82,2	82,6
2020	76,9	45,9	81,7	90,8	66,1	81,8	82,9
2021	77,5	50,4	80,8	89,0	66,1	79,7	80,6
2022	78,1	48,8	81,6	90,4	69,8	79,8	79,8

Kilde: Levekårsundersøkelsene 2003-2022. Statistisk sentralbyrå.

Tabell 2.2. Andel husholdninger som eier, etter bostedsstrøk. 1987-2022

År	Alle husholdninger	Spredtbygd, under 200 innbyggere	Tettbygd, opptil 20 000 innbyggere	Tettsteder med 20 000-99 999 innbyggere	Tettsteder med 100 000 innbyggere eller fler
1987	72,19	75,12	73,37	71,24	68,01
1991	76,02	74,65	78,31	78,76	71,26
1995	74,42	81,69	74,46	75,15	68,22
1997	74,37	79,31	77,86	74,37	65,07
1998	76,79	81,1	79,45	74,9	69,78
1999	77,04	80,83	78,06	76,83	72,48
2000	75,13	79,49	76,59	75,74	69,38
2001	76,08	78,05	78,72	75,2	71,21
2002	77,41	79,81	80,49	77,62	71,21
2003	:	:	:	:	:
2004	:	:	:	:	:
2005	:	:	:	:	:
2006	:	:	:	:	:
2007	76,5	74,31	77,91	77,77	75,93
2008	76,04	74,43	75,49	77,01	77,19
2009	76,3	74,74	75,62	78,55	76,93
2010	75,66	74,47	74,38	77,67	76,74
2011	72,85	71,23	73,22	74,36	72,9
2012	74,78	74,67	74	76,74	74,77
2013	74,1	74,92	73,46	74,07	74,19
2014	73,08	72,27	73,06	75,5	72,65
2015	73,64	72,54	75,23	73,96	72,79
2016	73,24	74,29	75,33	72,57	71,09
2017	72,13	72,03	73,35	73,74	70,59
2018	72,18	71,89	74	73,66	70,21
2019	71,99	74,12	72,71	73,67	69,58
2020	71,82	73,88	73,15	73,85	68,87
2021	71,93	74,97	72,74	74,66	68,62
2022	72,68	74,38	75,29	74,35	69,1

Kilde: Levekårsundersøkelsene 1987-2022. Statistisk sentralbyrå.

3. Boligstandard og bomiljø

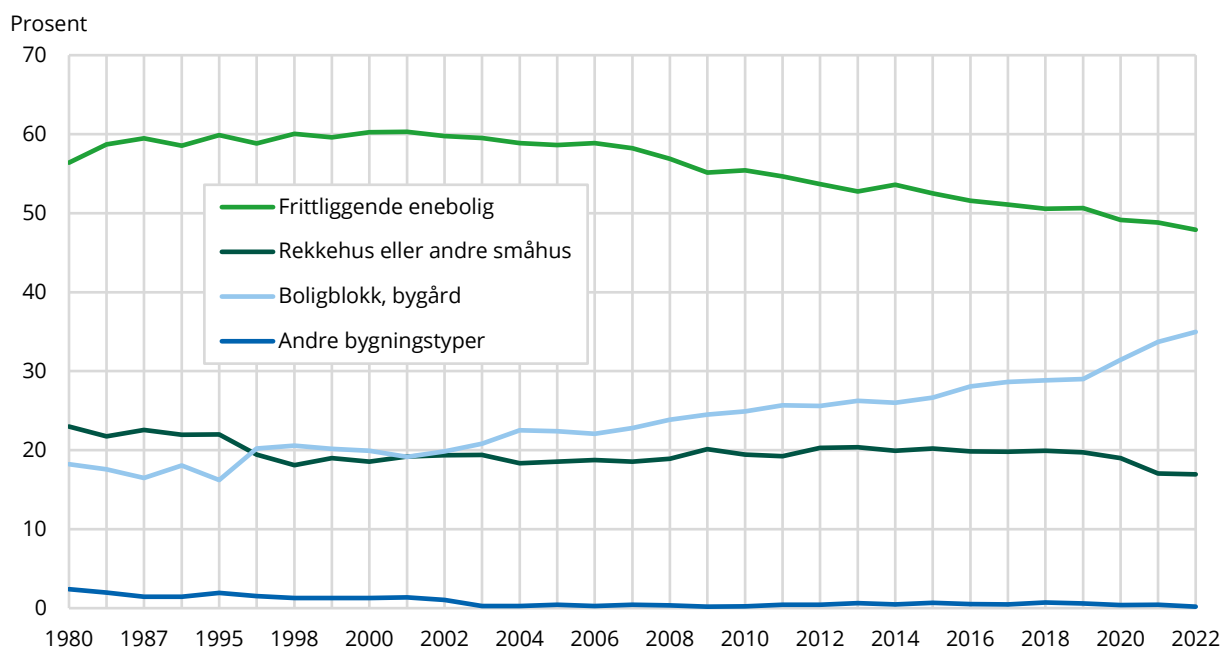
Boligens utforming og standard kan ha stor påvirkning på livskvaliteten til dem som bor i den. Boligen kan være en kilde til avslapping og oppladning, mens dårlige boforhold kan føre til uro og helseproblemer. Shaw (2004, s. 403) finner i en litteraturgjennomgang at: «housing now affects health in a myriad of relatively minor ways, in total forming one of the key social determinants of health». For eksempel kan størrelsen på boligen påvirke muligheten for å få hvile og privatliv, mens et innemiljø med fukt og råte kan bidra til luftveisskader.

Vi vil i kapittelet gå gjennom en rekke forskjellige indikatorer på boligstandard, men først ser vi på typen bygning man bor i. Dette sier ikke noe direkte om boligens standard, men er en viktig bakgrunn for forskjellene i boligstandard.

3.1. Bygningstype

Flesteparten av nordmenn bor i eneboliger. Denne bygningstypen har lenge dominert og andelen som bor i slike boliger har for eksempel vært høyere i Norge enn i Sverige i minst hundre år (Andersen, 2005). Eneboligens dominans kan ha oppstått på grunn av forskjellig grad av urbanisering. Den høye eierandelen kan også ha påvirket hva slags bygninger man bor i. Samtidig er det store forskjeller mellom ulike deler av landet og ulike befolkningsgrupper i hva slags hus man bor i.

Figur 3.1 Andel husholdninger i ulike bygningstyper, 1980-2022

Kilde: Levekårsundersøkelsene 1980-2022.

Levekårsundersøkelsene viser at andelen som bor i enebolig har vært fallende de siste 20 årene. I 1980 bodde 56 prosent av husholdningene i enebolig. Denne andelen hadde falt til 48 prosent i 2022. Andelen som bor i boligblokk, bygård eller andre store hus med mange boenheter har gått tilsvarende opp. I 1980 bodde 18 prosent av husholdninger i slike boliger, mens 35 prosent gjorde det i 2022⁹. Andelen som bor i småhus har derimot ligget ganske stabilt rundt 20 prosent i samme

⁹ Dette gjenspeiler utviklingen man ser i statistikk over antall boliger (Statistisk sentralbyrå 2022), der man finner at det var ca. 210 000 flere boliger i boligblokker i 2022 sammenliknet med 2006, fra 463 000 til 671 000. Ingen andre boligtyper økte like mye.

periode. Denne gruppen inkluderer rekke- og kjedehus og to-, tre- og firemannsboliger. Godt under én prosent bor i andre boligtyper, som næringsbygg, båt eller campingvogn.

Hvilken bygningstype man bor i varierer med hvor sentralt man bor. Flere bor i blokk jo mer sentral kommunen er. I Oslo bor nesten 70 prosent av husholdningene i blokk eller bygård og 16 prosent i enebolig. I de minst sentrale kommunene er situasjonen motsatt: 81 prosent i enebolig og 12 prosent i blokk.

Tabell 3.1. Andel husholdninger i ulike bygningstyper, etter sentralitet. 2022. Prosent

Sentralitet	Enebolig	Småhus	Boligblokk, bygård	Andre	Antall svar
Alle husholdninger	47,9	16,9	35	0,2	5736
6 (minst sentral)	81,1	6,4	11,7	0,7	242
5	73,6	10,8	15,6	0	507
4	68,1	14,3	17,5	0,2	919
3	55,2	19,2	25,6	0	1391
2	37,2	22,5	40,1	0,1	1505
1 (mest sentral)	18,1	14,2	67,1	0,5	1172

Levekårsundersøkelsen EU-Silc 2022

Bygningstype henger også sammen med livsfase. Levekårsundersøkelsene gir mulighet til å se på utviklingen over tid. Der finner vi en svak oppgang siden 2003 i andelene som bor i blokk eller bygård for alle aldersgrupper. Andelene har gått aller mest opp blant de yngste. 32 prosent av personer i 20-årene bodde i blokk i 2003. I 2022 var andelen 51 prosent. Blant personer mellom 30 og 66 år var andelene henholdsvis 13 og 23 prosent, mens det hadde økt fra 20 til 31 prosent for personer i pensjonsalder. Andelene som bor i enebolig i disse aldersgruppene har gått tilsvarende ned.

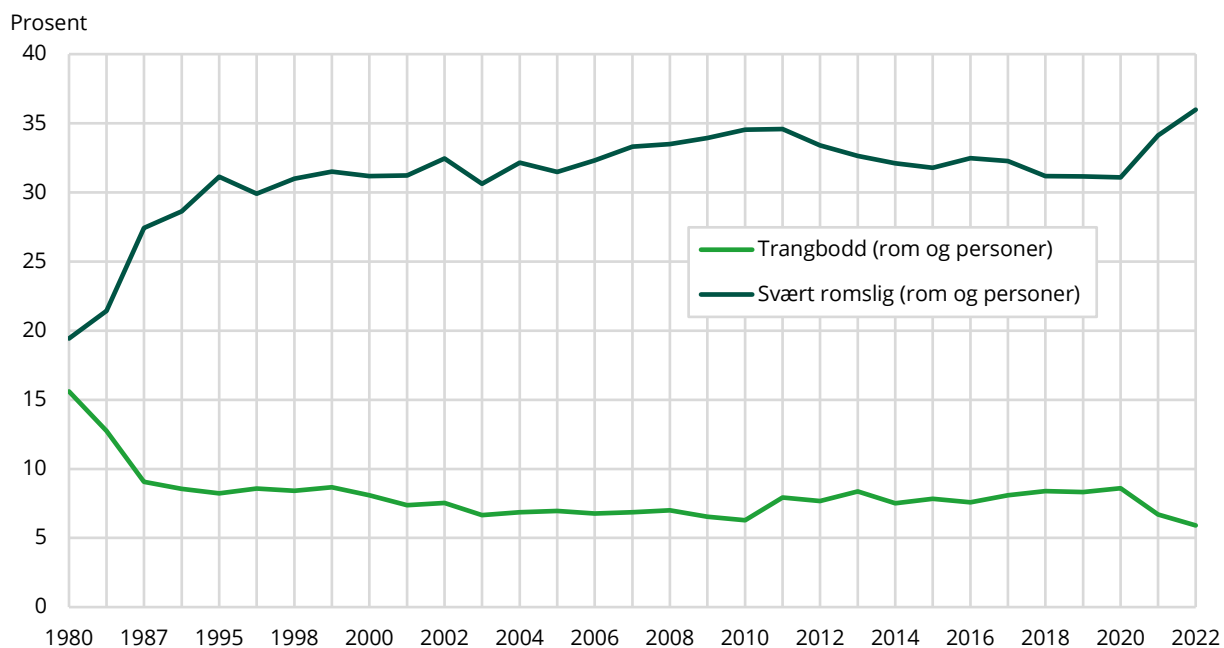
3.2. Boligstørrelse

Boligens størrelse kan i stor grad bestemme mulighetene beboerne har til privatliv, avslapping og lek, og størrelsen er derfor et sentralt aspekt av boligstandarden. Det er særlig situasjoner der beboerne har liten plass i boligen, eller trangboddhet, som vi vil fokusere på her.¹⁰

Nedgang i trangboddhet over tid

Over tid har det vært et klart fall i trangboddhet. Andersen (2005) finner at 70 prosent av beboerne i byene i 1920 ville bodd trangt med definisjonen over. I Levekårsundersøkelsen 1980 bodde 16 prosent av husholdninger i hele landet trangt, mens kun 19 prosent bodde svært romslig (Figur 3.2). Trangboddandelen hadde falt til 7 prosent i 2003, og har holdt seg stabilt på det nivået. 36 prosent av husholdninger bodde svært romslig i 2022, dette er 6 prosentpoeng høyere enn i 2003. Med andre ord ser det ut til at det var et betydelig fall i trangboddheten på 1900-tallet, og at andelen har ligget på omtrent samme nivå så langt på 2000-tallet.

¹⁰ Les mer om hvordan vi definerer trangboddhet i Kapittel 1.3

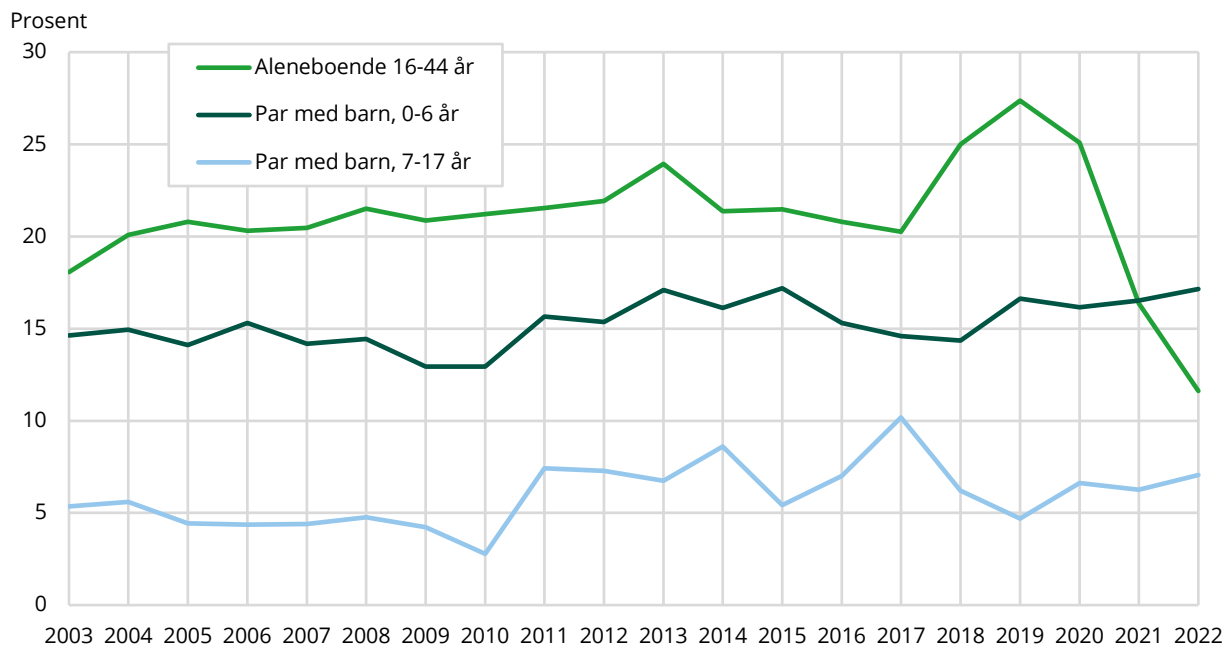
Figur 3.2. Andel husholdninger som bor trangt, etter rom og personer. 1980-2022

Levekårsundersøkelsen (EU SILC) 1980-2022.

Den merkbare nedgangen i andel trangbodde de siste årene kan til dels skyldes omleggingen av Levekårsundersøkelsen i 2021.¹¹ Det er derfor viktig å være forsiktig med å trekke for bastante konklusjoner om endringen mellom 2020 og 2021. Samtidig ser vi at nedgangen i trangboddhet ikke gjelder for alle typer husholdninger.

Husholdningstypene som har høyest andel trangbodde over tid er unge aleneboende og par med barn under 18 år. Blant aleneboende i alderen 16-44 år har det vært et tydelig fall i andelen trangbodde de siste årene, fra 27 prosent i 2019 til 12 prosent i 2022 (Figur 3.3). Det kan tyde på at flere unge under pandemien ønsket å bo annerledes. Vi har ikke grunnlag i dataene til å si hvordan boformen til denne gruppen endret seg, det kan for eksempel være personer som flyttet til mindre sentrale strøk for å større plass, eller til et større kollektiv fremfor en studentbolig. Når vi ser kun på studenter har andelen trangbodde falt fra 20 prosent i 2020 til 13 prosent i 2022 (Figur 3.10).

¹¹ Se mer om dette i kapittel 1.3. «Trangboddhet»

Figur 3.3 Andel trangbodde husholdninger (rom og personer), etter husholdningstype. 2003-2022

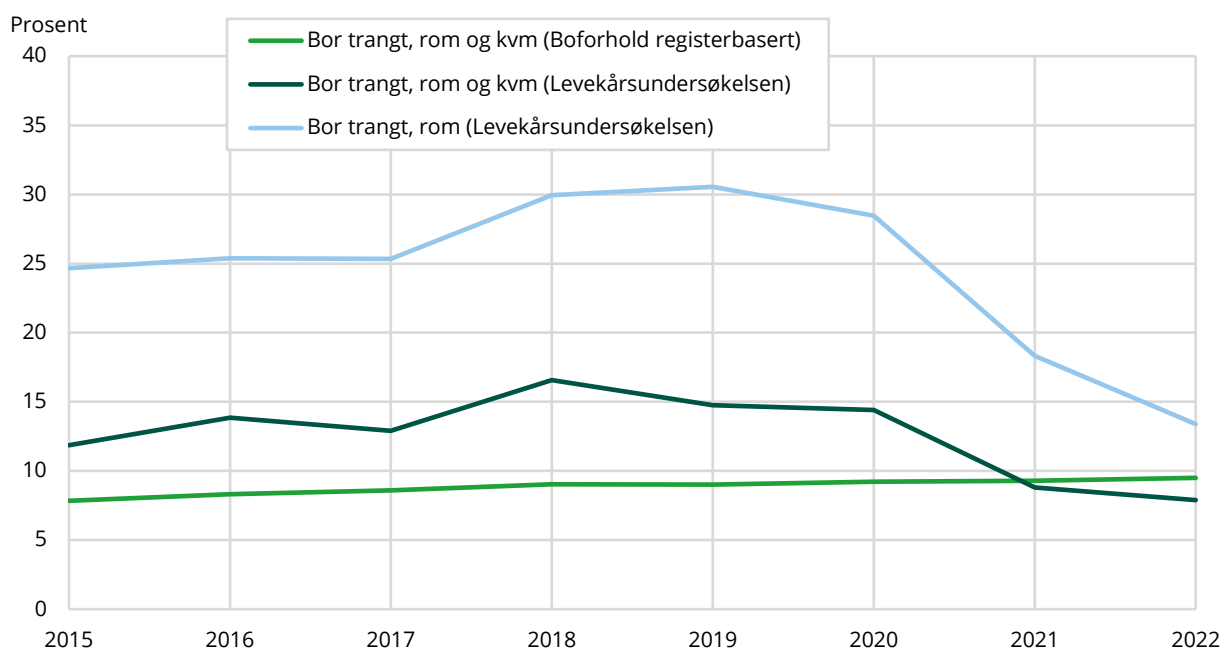
Levekårsundersøkelsen EU-Silc 2003-2022.

Andelen trangbodde er lavere dersom vi bruker målet som omfatter både antall rom og kravet om minst 25 kvadratmeter per person (Figur 3.4). Vi finner ikke samme utvikling i den Registerbaserte boforholdsstatistikken de siste årene. Ifølge denne statistikken har andelen trangbodde blant aleneboende under 34 år har vært stabil på 8-9 prosent (Statistisk sentralbyrå 2022b), når vi tar høyde for både rom og kvadratmeter per person. Etter samme trangboddhetsdefinisjon har andelen trangbodde i samme gruppe sunket fra 14 til 9 prosent ifølge Levekårsundersøkelsen.

Det er flere grunner til avvikene mellom register og Levekårsundersøkelsen. En grunn er at Levekårsundersøkelsen kartlegger kosthusholdninger¹², mens registeret tar utgangspunkt i bohusholdninger. Dette medfører at personer som bor i kollektiv uten felles økonomi vil regnes blant flerpersonhusholdninger i registerstatistikken, men regnes som aleneboende i Levekårsundersøkelsen. I tillegg er det mange studenter som ikke har registrert flytting til studiested, og vil derfor regnes som bosatte i foreldrenes husholdning i registerstatistikken. Det vil særlig påvirke andelen trangbodde blant studenter.

¹² Det vil si at man til husholdningen regner alle personer som er fast bosatt i boligen, og som har felles matbudsjett. Det vil si at bokollektiv som ikke deler økonomi regnes som flere separate husholdninger.

Figur 3.4 Andel aleneboende under 34 år som bor trangt i den registerbaserte boforholdsstatistikken og levekårsundersøkelsen. 2015-2022.

Kilde: Boforholdsregisteret 2015-2022 og Levekårsundersøkelsen 2015-2022.

Subjektiv trangboddhet

At boligen har få rom i forhold til antall husholdningsmedlemmer, gir ikke nødvendigvis lavere livskvalitet, mens et mål på opplevd trangboddhet kan tenkes i større grad å fange opp at boligen er uegnet for husholdningen. Trangboddhet etter antall rom fanger ikke opp at behovet for stor plass kan variere fra husholdning til husholdning selv om det er like mange personer per rom.¹³ For å måle respondentenes subjektive vurdering har vi også spurt om de synes boligen er for liten, passe stor, eller for stor. I Levekårsundersøkelsen 2018 sa 10 prosent av husholdninger at de synes boligen var for liten, 11 prosent at den var for stor og 80 prosent at den var passe stor. Det er altså en noe høyere andel som sier de har for liten bolig enn det er objektivt trangbodde.

Som man ser i Tabell 3.2 er det ikke perfekt overlapp mellom de to trangboddhetsmålene, men det er en klar sammenheng. I 1995 opplevde 50 prosent av husholdninger som *objektivt* bor trangt at boligen var for liten. 17 prosent av de som bor romslig, og kun 4 prosent av dem som bor svært romslig opplevde å ha for lite plass. I 2018 oppga færre av de objektivt trangbodde at de hadde for lite plass. 30 prosent av husholdningene som bor trangt, opplever boligen som for liten. 12 prosent av de som bor romslig og kun 2 prosent av dem som bor svært romslig opplever dette. Derimot opplever 25 prosent i den sistnevnte gruppen at boligen er for stor, mens godt under 1 prosent av husholdninger som er trangbodd mener boligen er for stor.

¹³ Boligens areal kan påvirke hvor trang boligen oppleves. For eksempel kan en stor stue åpenbart føles romsligere og gi flere muligheter til aktiviteter enn en liten stue.

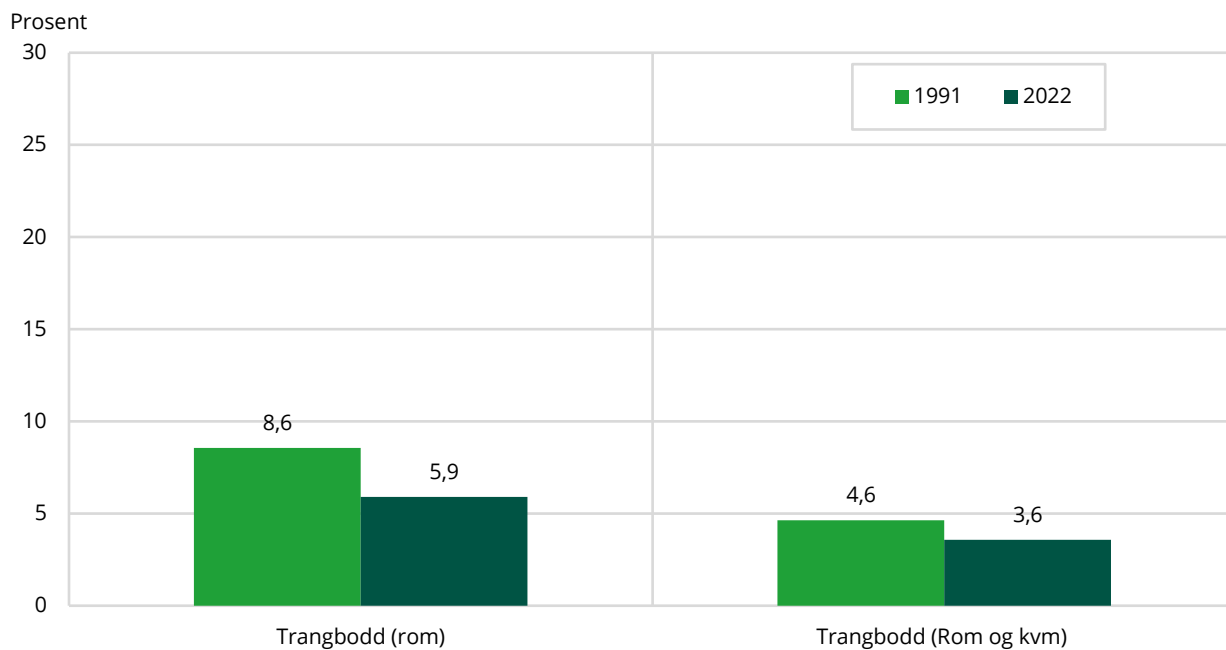
Tabell 3.2 Andel husholdninger som opplever boligen som for trang etter antall rom og personer. Prosent og gjennomsnittlig antall kvadratmeter per person. 1995 og 2018

	Alle husholdninger	Trang	Romslig	Svært romslig
1995				
Opplever boligen som ...				
For liten	15,6	50,1	17,1	3,6
Ikke for liten	84,2	49,7	82,7	96,3
Antall svar	3703	283	2271	1149
2018				
Opplever boligen som ...				
... for liten	9,9	29,7	11,7	1,7
... passe stor	79,4	69,9	84,5	72,1
... for stor	10,5	0,3	3,8	25,4
Gj. snitt (m ² /pers)	68,8	27,6	54,9	104,5
Antall svar	5918	343	3502	2073

I 2022 hadde hver husholdning i snitt 71 kvadratmeter per person (m²/pers). Husholdningene som bor objektivt trangt, har derimot bare 31 kvadratmeter per person i snitt og svært romslige boliger har 107 kvadratmeter per person. Det er liten forskjell i gjennomsnittlig antall husholdningsmedlemmer i de ulike trangboddhetsgruppene, og forskjellen kommer av at de som bor trangt har mindre hjem enn de som bor romslig.

I Figur 3.5 kombineres antall rom og kvadratmeter i trangboddhetsmålet. Med dette målet er andelen trangbodde husholdninger nesten halvert. Dette kan tyde på at det reelle tallet på trangboddhet kan ligge et sted imellom de ulike målene. Samtidig som vi ser at objektive mål på trangboddhet ikke nøyaktig fanger opp behov og opplevelsen av å ha for lite plass.

Figur 3.5 Andel trangbodde husholdninger etter antall rom og trangbodde husholdninger etter antall rom og kvadratmeter per person. 1991 og 2022

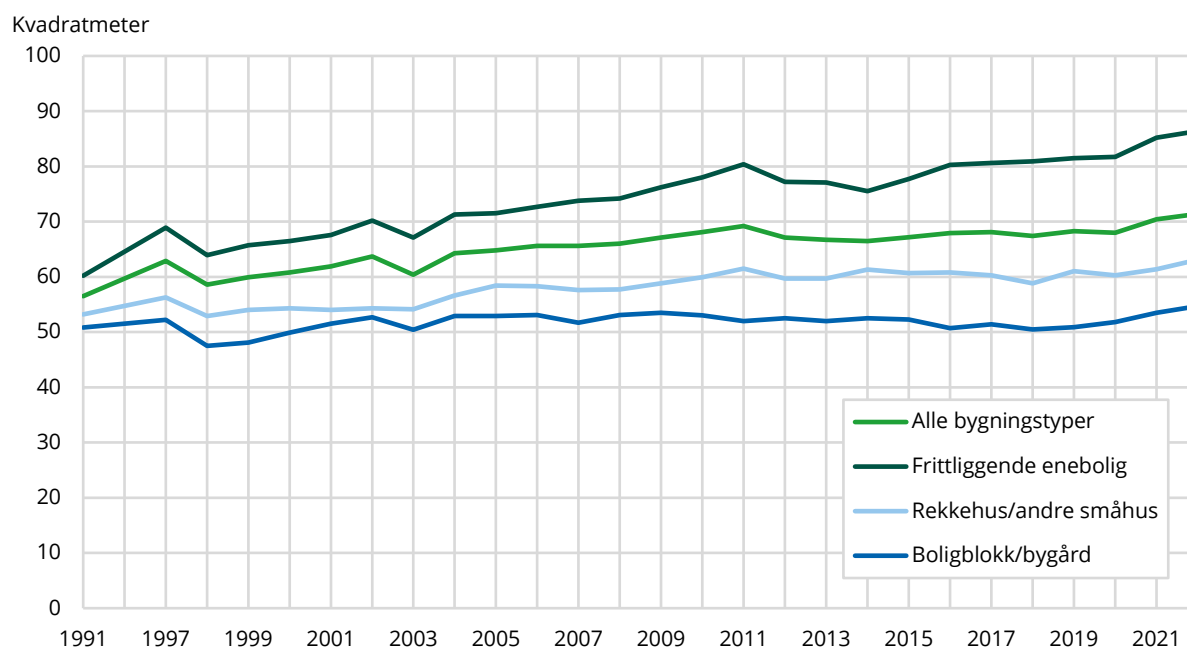
Levekårsundersøkelsen 1991 og 2022.

Trangboddhet etter bygningstype og beliggenhet

Det er klare forskjeller i den gjennomsnittlige størrelsen på de ulike bygningstypene. Eneboliger er i snitt 161 kvadratmeter store. Dette er 53 kvadratmeter større enn snittet for småhus og 91 kvadratmeter større enn snittet for leiligheter i blokker og bygårder. Trangboddhetsandelene varierer tilsvarende. Kun 3 prosent av husholdninger i enebolig er trangbodd, mens 4 prosent i småhus og 11 prosent i blokk og bygård er det.

Husholdninger som bor i enebolig har i snitt fått 26 flere kvadratmeter per person de siste 30 årene, en økning fra 60 til 86 i perioden 1991 til 2022 (Figur 3.6). Tilsvarende økning var på 10 kvadratmeter for husholdninger i småhus, og 4 kvadratmeter for husholdninger i blokk.

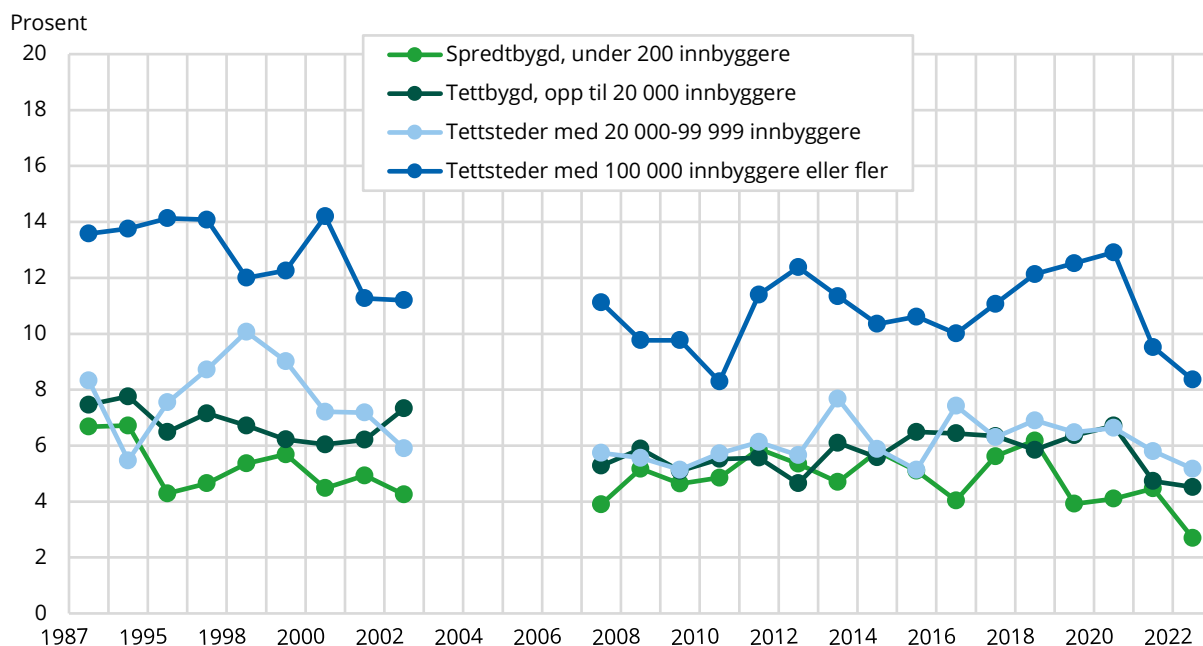
Figur 3.6 Gjennomsnittlig kvadratmeter per person, etter bygningstype. 1991-2022

Levekårsundersøkelsene 1991-2022

Forskjellene i trangboddhet etter bygningstype bidrar også til å skape geografiske forskjeller. Andelen trangbodde er høyest i Oslo, fulgt av de andre store kommunene. Dette tilsvarer funnene basert på den registerbaserte boforholdsstatistikken. Der finner man mest trangboddhet i de store byene, men også i en del små og mellomstore kommuner med mange studenter (Statistisk sentralbyrå 2022b).

I Figur 3.7 kan man se at mer sentrale områder, tettsteder med 100 000 innbyggere eller flere, har siden 1980-tallet hatt en betraktelig høyere andel trangbodde husholdninger enn i resten av landet. I 1987 bodde 14 prosent av husholdningene i slike tettsteder trangt, mot 7 prosent i de mest spredtbygde strøkene. I 2022 var andelen henholdsvis 8 prosent, mot 3 prosent.

Figur 3.7. Andel trangbodde husholdninger, etter bostedsstrøk¹⁴. 1987-2022

Kilde: Levekårsundersøkelsen 1987-2022.

Trangboddhet blant ulike husholdningstyper

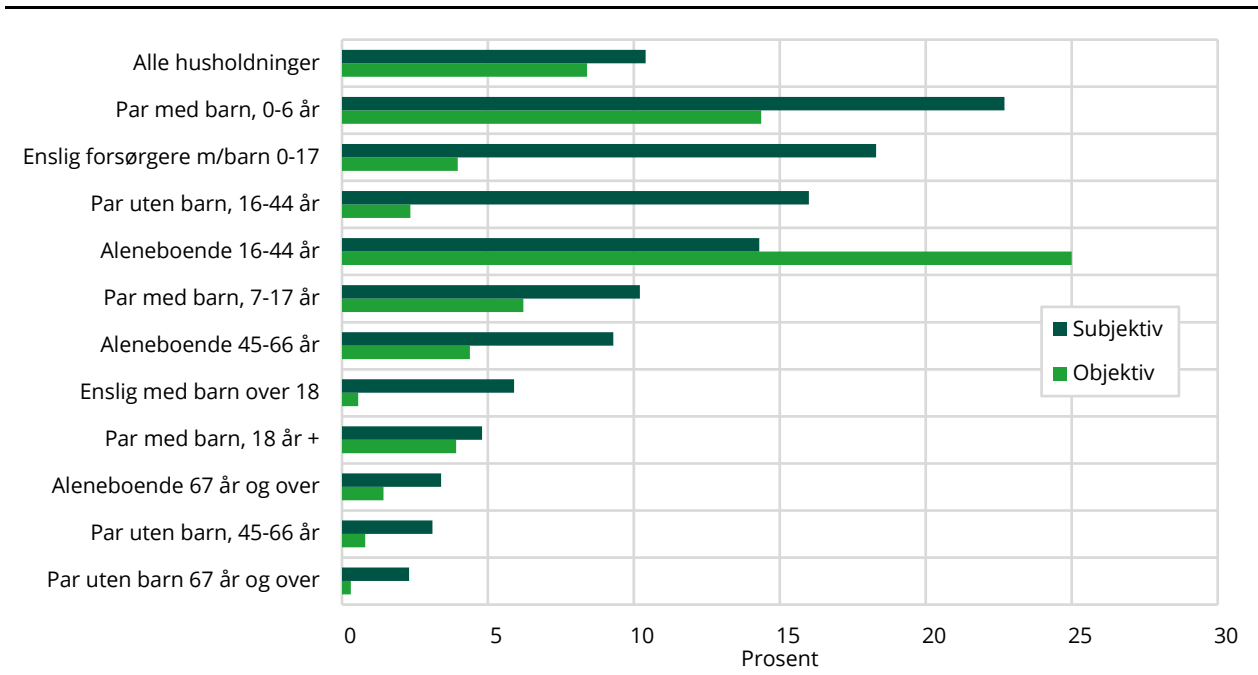
Det er også stor forskjell i trangboddhet mellom ulike typer husholdninger. I 2018 bodde 17 prosent av par med små barn bor trangt etter det objektive målet, men 23 prosent av denne gruppen opplevde å ha for liten plass (Figur 3.8). Andelene trangbodde er lavere for par med store barn, men også i denne gruppen er det en høyere andel som mener de har for liten plass enn som er trangbodd etter antall rom per person. Det samme gjelder for enslige forsørgere med barn under 18 år. I den gruppen opplever 18 prosent at de har for liten plass, men kun 4 prosent er objektivt trangbodd. Dette kan muligens tyde på at det objektive trangboddhetsmålet ikke helt fanger opp behovet blant barneforeldre for å ha plass til at barna skal leke, gjøre lekser og ha et privatliv. I tillegg tar ikke målet hensyn til at de fleste par deler rom uten at det nødvendigvis får boligen til å virke trang, mens det kan oppleves trangere dersom barn må dele rom.

Unge aleneboende bor også relativt trangt, mens par uten barn i liten grad bor trangt etter det objektive målet. Det er derimot en høy andel unge par som opplever at de har for liten plass. Dette kan blant annet komme av at en høy andel i denne gruppen bor i relativt små boliger. Det kan skyldes en livsfase der mye endrer seg. For eksempel kan mange i denne gruppen se for seg å få barn og derfor se behovet for en større bolig i nær fremtid.

Mange aleneboende mellom 16 og 44 år bor trangt etter det objektive og subjektive målet, men andelene som er trangbodd er klart høyest ved bruk av det objektive målet. Dette kommer først og fremst av at alle som bor alene på ett rom regnes som trangbodde.

¹⁴ Bostedsstrøk er ikke tilgjengelig for årgangene 2003-2006.

Figur 3.8 Andel husholdninger som er trangbodd (rom og personer) og andel som opplever at de har for liten plass, etter husholdningstype. 2018

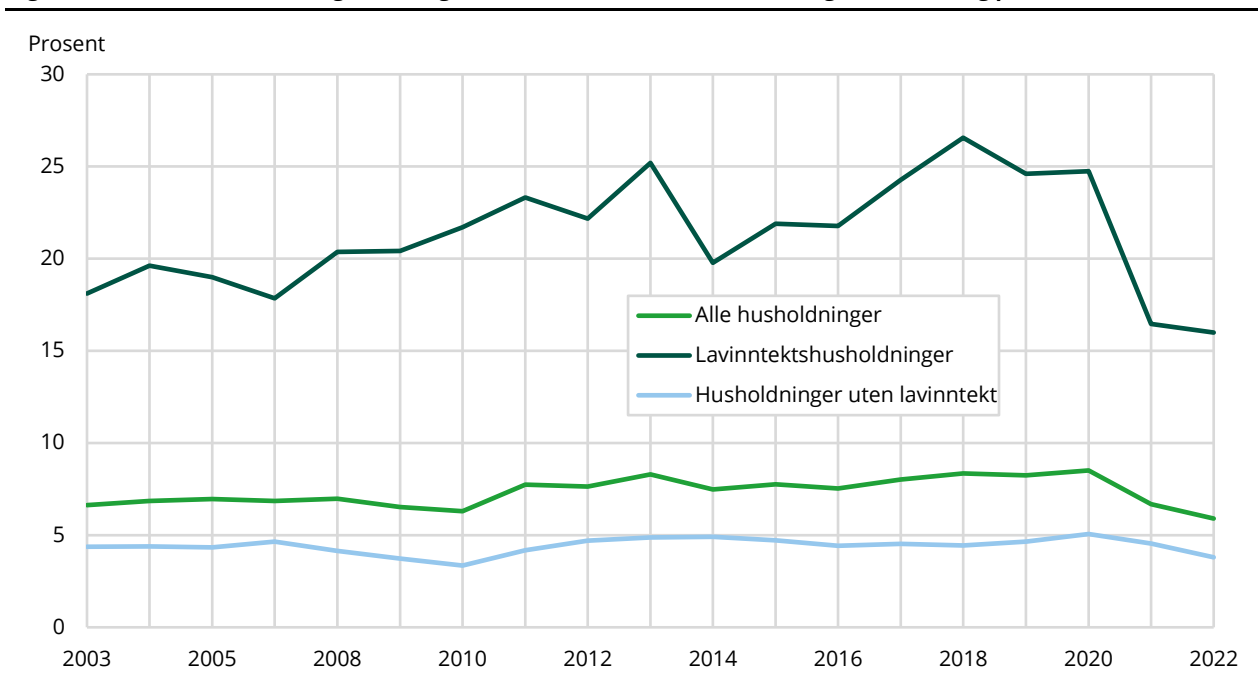

Kilde: Levekårsundersøkelsen EU-Silc 2018

Trangboddhet etter økonomi

Trangboddhet er mest utbredt blant de mest økonomisk utsatte og minst utbredt i gruppene som har den sikreste økonomien. I Figur 3.9 ser vi blant annet at 16 prosent av lavinntektshusholdninger bor trangt, mot 4 prosent av husholdninger uten lavinntekt. Forskjellene har vært større før 2020, størst i 2018 der 27 prosent av lavinntektshusholdninger var trangbodde, mot 4 prosent av husholdninger uten lavinntekt.

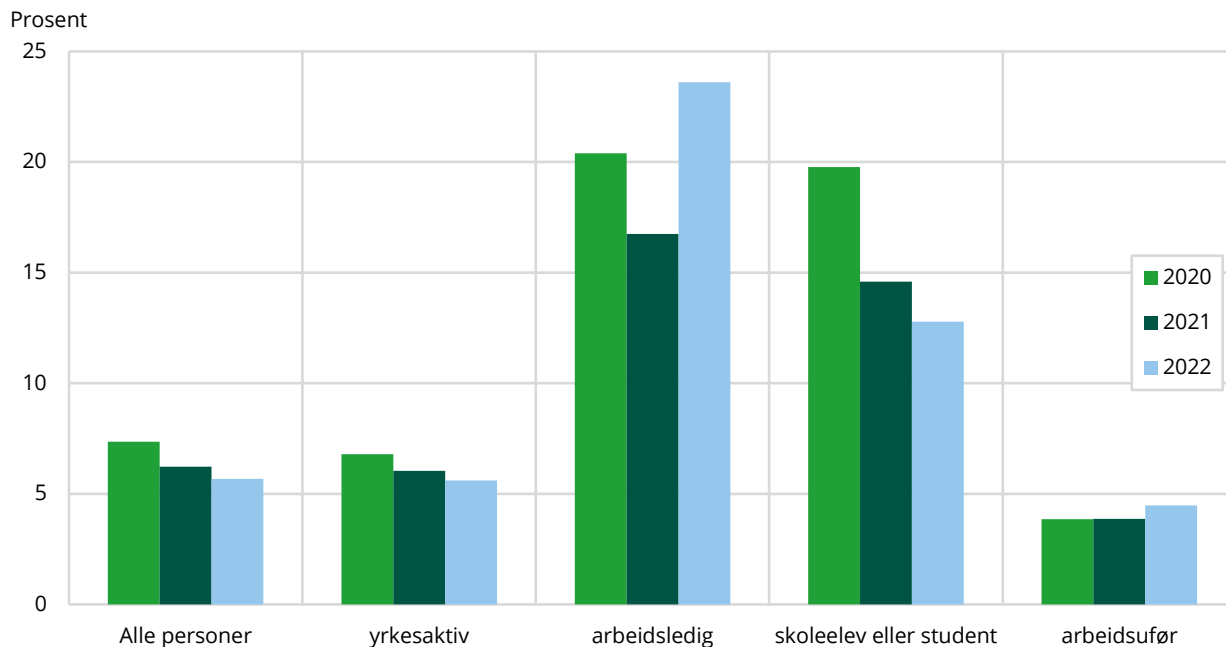
Figur 3.9 Andel husholdninger med og uten lavinntekt (EU60) som er trangbodde (rom og personer). 2003-2022

Kilde: Levekårsundersøkelsene 2003-2022.

En stor andel av husholdninger med lavinntekt er studenter, som trekker andelen trangbodde lavinntektshusholdninger betraktelig ned de siste tre årene. Når vi ser kun på studenter har andelen trangbodde falt fra 20 prosent i 2020 til 13 prosent i 2022 (Figur 3.10). I samme periode har andelen trangbodde blant de andre yrkesaktivitetene holdt seg stabil¹⁵.

Figur 3.10 Andel trangbodde personer, etter yrkesaktivitet. 2020-2022. Prosent

Kilde: Levekårsundersøkelsen 2020, 2021 og 2022.

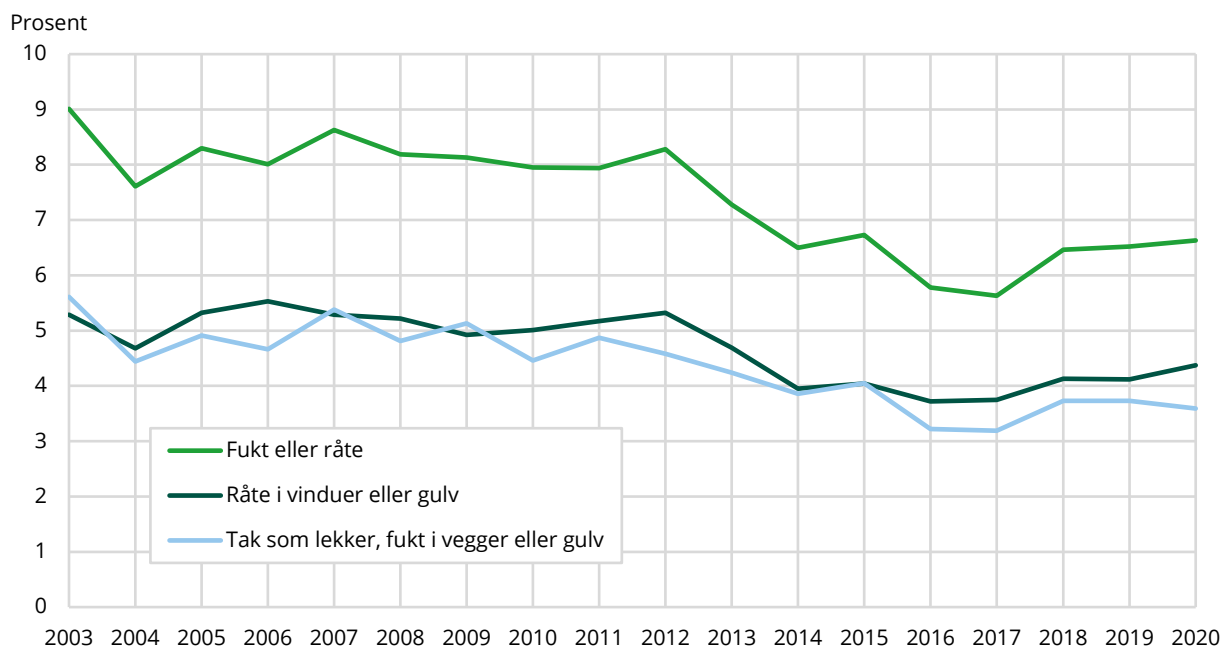
3.3. Boligstandard

Vi har tidligere nevnt at en for liten bolig kan ha en rekke indirekte negative effekter, men standarden på boligen kan også ha en negativ påvirkning på andre og mer direkte måter. I dette avsnittet skal vi se nærmere på prevalensen av fukt og råte, for lite dagslys i hjemmet og vansker med å varme opp boligen. Alle disse boligproblemene kan påvirke trivselen til beboerne. Det er i tillegg forbundet med negative helsekonsekvenser. Man har for eksempel funnet at fuktighet i boligen kan bidra til sopp- og muggdannelser. Dette kan igjen gi diverse lidelser, for eksempel luftveissykdommer og astma. Flere studier har funnet at barn er i særlig stor risiko (Shaw 2004; Leventhal og Newman 2010).

Fukt og råte

I Levekårsundersøkelsene måles utsatthet for fukt og råte i to spørsmål, om hvorvidt husholdningen har problemer med «råte i vinduer eller i gulv» og «tak som lekker, fukt i vegger eller i gulv». Både råte og fuktproblemer har blitt mindre utbredt, enn det var på starten av 2000-tallet. Figur 3.11 viser at 5 prosent av husholdningene hadde problemer med råte og 6 prosent problemer med lekkasjer fra tak eller fukt i 2003. I 2020 hadde begge andelenene falt til rundt 4 prosent. Andelen som hadde problem med fukt eller råte har falt fra 9 til 7 prosent i samme periode. Økonomisk utsatte grupper er klart mest plaget av fukt og råte. I 2020 hadde 6 prosent av alle husholdninger problemer med dette, mens andelen var 10 prosent blant lavinntektshusholdninger.

¹⁵ Gruppen arbeidsledige er liten, og får derfor større svingninger i verdi fra år til år.

Figur 3.11 Andel husholdninger som har problemer med fukt og råte, 2003-2020

Kilde: Levekårsundersøkelsene 2003-2020.

For lite dagslys

For lite dagslys i boligen kan kanskje særlig være problematisk i et land som Norge, hvor man store deler av året har lite eller ingen dagslys. Dersom man ikke får nok dagslys kan kroppen reagere negativt på flere måter. Den slutter for eksempel å produsere søvnhormonet melatonin. Dette kan føre til trøtthet på dagen og dårlig søvn på natten. Det er også en sammenheng mellom vinterdepresjon og mengde dagslys (Almås m.fl. 2016).

I Levekårsundersøkelsen 2020 rapporterte 4 prosent av husholdningene at det var for lite dagslys i boligen deres. Andelen har ligget stabilt rundt dette nivået helt siden 2003. Blant en del økonomisk utsatte grupper er derimot andelen betydelig høyere. 7 prosent av lavinntektshusholdninger mente de fikk for lite dagslys, mot 3 prosent av andre husholdninger. Leiere rapporterer også fire ganger så høye andeler som eiere. I 2020 sa 8 prosent av leierhusholdningene, og kun 2 prosent av eierhusholdningene at de hadde dette problemet.

Varm nok bolig

Mulighet til å holde boligen passe varm er også ekstra viktig i kalde Norge. I Levekårsundersøkelsene har vi både spurt respondentene om de hadde råd til å holde boligen passe varm og problemer med å varme opp noen av beboelsesrommene. Under én prosent av norske husholdninger hadde ikke råd til å holde boligen varm i 2020. I 2003 var denne andelen på 3,5 prosent, men har ligget på rundt 1 prosent resten av 2000-tallet.

Økonomi er derimot ikke den eneste grunnen til at boligen kan være kald. Dette kan også komme av at man for eksempel har et gammelt hus som er vanskelig å isolere. Det er derfor en høyere andel som sier at noen oppholdsrom er *vanskelige* å varme opp. I 1980 oppga 17 prosent av husholdningene at ett eller flere av rommene i boligen er kalde eller vanskelige å varme opp, og i 2018 rapporterte 9 prosent av husholdningene dette. Igjen har økonomisk utsatte grupper de høyeste andelen. I 2018 oppga 16 prosent av lavinntektshusholdninger at noen av beboelsesrommene er vanskelige å varme opp. Dette tyder på at økonomiske forskjeller allikevel kan forklare hvem som bor i boliger som er vanskelige å varme opp. Andelen er også klart høyere i leie-

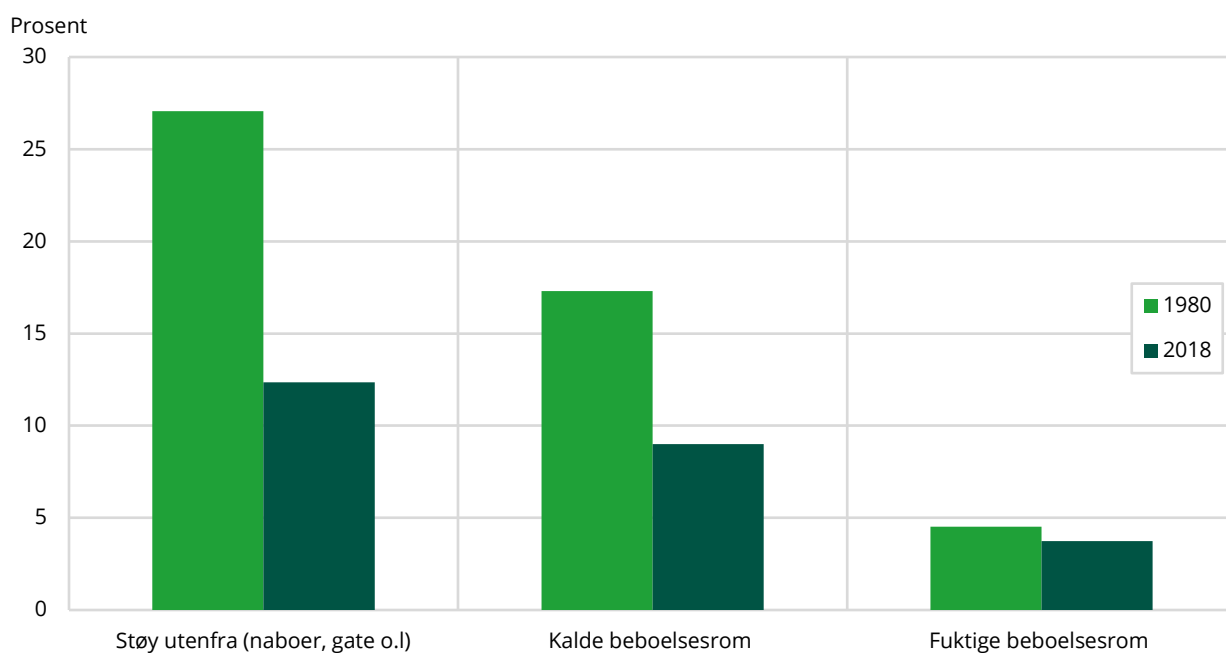
husholdninger, 15 prosent, enn i eierhusholdninger, 7 prosent. Det kan derfor tenkes at utleiere ikke gjør de nødvendige utbedringene av boligen for å sikre at rommene er varme nok.

Støy utenfra

Å bo i et område med plagsom støy kan gi helseplager. Både langvarig og kraftig støybelastning, og svært høye kortvarige lydimpulser kan gi permanente hørselsskader. Søvnforstyrrelser er likevel den viktigste årsaken til at støy har negative helsekonsekvenser (Folkehelseinstituttet 2015).

Tall fra Levekårsundersøkelsen 2018 viser at 12 prosent av husholdningene opplever støy utenfra når man oppholder seg inne i boligen. Dette omfatter både støy fra gate, naboer og annen støy utenfra. I 1980 oppga 27 prosent det samme.

Figur 3.12. Boligstandard, husholdninger. 1980 og 2018

Kilde: Levekårsundersøkelsen 1980 og 2018.

Uteområder i boligen og på tomten

Hage eller andre uteområder tilknyttet boligen kan bidra til å gi mer plass til avslapping, leking og andre aktiviteter dersom boligen føles liten, og det kan gi tilgang til dagslys dersom boligen er mørk.

Tall fra Levekårsundersøkelsen 2018 viser at de aller fleste norske boliger har et sted de kan være ute på tomten eller tilknyttet boligen. 80 prosent av husholdningene har hage eller tomt tilknyttet boligen og 85 prosent har terrasse eller balkong. Til sammen har 95 prosent minst ett av disse typene uteområde. Dette kan både gi familiene et rekreasjonssted og lekeområder for barn. I 1980 oppga 67 prosent at de hadde egen hage, plen eller naturtomt utenfor boligen.

3.4. Vedleggstabeller

Tabell 3.3. Andel trangbodde husholdninger etter ulike trangboddhetsmål. 1980-2022

	Trangbodd (rom og personer)	Svært romslig (rom og personer)	Trangbodd (>25 kvm pp)	Trangbodd (Rom og kvm)	Antall svar
1980	15,6	19,4	:	:	3 885
1983	12,8	21,4	:	:	3 929
1987	9,1	27,4	:	:	4 373
1991	8,6	28,6	9,6	4,6	3 755
1995	8,2	31,1	:	:	3 720
1997	8,6	29,9	9,8	5,7	3 886
1998	8,4	31,0	9,3	5,4	3 823
1999	8,7	31,5	9,5	5,6	3 858
2000	8,1	31,2	8,3	4,5	3 752
2001	7,4	31,2	7,8	4,3	3 519
2002	7,5	32,5	8,0	4,6	3 575
2003	6,7	30,6	8,8	4,3	5 888
2004	6,9	32,2	6,8	3,6	6 085
2005	7,0	31,5	6,7	3,6	6 012
2006	6,8	32,3	6,3	3,6	5 773
2007	6,9	33,3	6,5	3,7	6 013
2008	7,0	33,5	6,6	3,7	5 578
2009	6,5	33,9	6,2	3,6	5 446
2010	6,3	34,5	6,1	3,3	5 227
2011	7,9	34,6	7,9	4,8	4 864
2012	7,7	33,4	7,0	4,2	6 186
2013	8,4	32,6	8,0	4,7	6 140
2014	7,5	32,1	7,4	4,4	7 373
2015	7,8	31,8	7,3	4,7	6 393
2016	7,6	32,5	7,8	4,6	6 856
2017	8,1	32,3	7,6	4,8	6 179
2018	8,4	31,2	8,3	5,2	5 981
2019	8,3	31,2	8,0	4,6	6 080
2020	8,6	31,1	7,7	5,0	6 035
2021	6,7	34,1	7,6	3,8	6 032
2022	5,9	36,0	6,8	3,6	5 737

Tabell 3.4. Andel trangbodde husholdninger (rom og personer), etter husholdningstype. 2003-2022

	Bor alene 16-44 år	Bor alene 45-66 år	Bor alene 67 år+	Par uten barn, 16-44 år	Par uten barn, 45-66 år	Par uten barn 67 år+	Par med barn, 0-6 år	Par med barn, 7-17 år	Par med barn, 18 år +	Enslige forsørgere barn 0-17	Enslig med barn over 18	Andre og ikke klassifiserte
2003	18,1	3,9	1,2	1,8	0,0	0,0	14,6	5,4	1,6	4,3	1,1	7,6
2004	20,1	2,4	0,9	3,9	0,1	0,0	14,9	5,6	1,7	4,2	0,7	4,1
2005	20,8	3,9	0,9	2,0	0,1	0,0	14,1	4,4	0,1	5,7	0,6	1,0
2006	20,3	4,1	0,7	1,5	0,2	0,0	15,3	4,4	1,1	2,9	1,0	2,7
2007	20,5	4,9	0,3	2,6	0,0	0,0	14,2	4,4	1,3	4,7	0,0	5,3
2008	21,5	2,3	0,6	2,1	0,0	0,0	14,4	4,8	0,6	4,9	1,2	7,3
2009	20,9	2,8	1,0	3,1	0,0	0,0	12,9	4,2	1,7	3,1	0,7	1,5
2010	21,2	2,8	0,3	2,4	0,0	0,2	12,9	2,8	1,6	4,1	0,0	1,9
2011	21,5	3,7	1,0	1,4	0,3	0,3	15,7	7,4	3,8	7,2	1,0	6,4
2012	21,9	3,7	1,3	2,5	0,2	0,0	15,4	7,3	2,1	7,4	0,7	13,7
2013	23,9	4,3	1,4	5,0	0,2	0,2	17,1	6,8	1,2	4,3	0,6	15,5
2014	21,4	2,8	1,2	3,1	0,2	0,2	16,1	8,6	1,0	3,3	1,0	9,3
2015	21,5	3,2	2,5	3,5	0,1	0,0	17,2	5,4	1,0	5,2	3,0	7,4
2016	20,8	3,2	1,5	4,3	0,2	0,0	15,3	7,0	3,4	4,8	0,5	9,3
2017	20,3	4,5	2,3	5,1	0,2	0,0	14,6	10,2	3,6	6,6	1,8	2,7
2018	25,0	4,4	1,4	2,3	0,8	0,3	14,4	6,2	3,9	4,0	0,6	13,3
2019	27,4	3,0	0,7	3,9	0,7	0,0	16,6	4,7	2,4	2,0	1,1	7,4
2020	25,1	4,5	0,8	4,1	0,3	0,1	16,2	6,6	2,1	3,6	0,0	14,1
2021	16,4	4,6	1,2	3,7	0,0	0,0	16,5	6,3	2,5	3,4	0,0	11,7
2022	11,6	4,0	0,6	2,9	0,0	0,2	17,2	7,1	4,3	4,7	0,5	10,7

Tabell 3.5. Gjennomsnittlig antall kvadratmeter per person, etter bygningstype. 1991-2022

	Alle bygningstyper	Frittliggende enebolig	Rekkehus/andre småhus	Boligblokk/bygård	Andre bygningstyper	Antall svar
1991	57	60	53	51	45	3 743
1995	:	:	:	:	:	
1997	63	69	56	52	57	3 360
1998	59	64	53	48	69	3 820
1999	60	66	54	48	66	3 857
2000	61	67	54	50	57	3 739
2001	62	68	54	52	70	3 494
2002	64	70	54	53	71	3 538
2003	60	67	54	50	66	5 873
2004	64	71	57	53	37	6 038
2005	65	72	58	53	46	5 983
2006	66	73	58	53	50	5 751
2007	66	74	58	52	41	6 005
2008	66	74	58	53	48	5 553
2009	67	76	59	54	40	5 428
2010	68	78	60	53	34	5 226
2011	69	80	62	52	39	4 762
2012	67	77	60	53	50	5 860
2013	67	77	60	52	33	6 077
2014	67	76	61	53	45	7 325
2015	67	78	61	52	42	6 331
2016	68	80	61	51	54	6 784
2017	68	81	60	51	51	6 105
2018	67	81	59	51	39	5 912
2019	68	82	61	51	46	6 003
2020	68	82	60	52	37	5 931
2021	70	85	61	54	65	6 024
2022	71	86	63	55	45	5 733

Referanser

- Almås, A.-J., Gruner, M., Klinski, M. Rode, T. Vik, L og Andresen, I. (2016). Krav til dagslys i TEK10. SINTEF Byggforsk. Hentet fra: https://dibk.no/globalassets/byggeregler/tek10-til-tek17/rapporter/krav-tildagslys-i-tek10_sintef_januar-2016.pdf
- Andersen, A. (2005). Fra bolignød via «folkhem» til boligmarked. Hentet fra: <http://www.ssb.no/bygg-bolig-og-eiendom/artikler-og-publikasjoner/frabolignod-via-folkhem-til-boligmarked>
- Dalen, H.B., Oppøyen, M.S. og Grimstad, S. (2022). *Levekårsundersøkelsen 2022. Dokumentasjonsnotat*. Hentet fra: <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/levekar/artikler/levekarundersokelsen-2022.dokumentasjonsnotat>
- Dyb, E. og Zeiner, H. (2021). Bostedsløse i Norge 2020 – en kartlegging. NIBR-rapport 2021:10.
- Folkehelseinstituttet (2015): Støy. Folkehelse rapporten (nettutgaven) - Helsetilstanden i Norge. Publisert 05.09.2014 Oppdatert 09.04.2015 Hentet fra: <https://www.fhi.no/nettpub/hin/>
- Gray, A. (2001). Definitions of Crowding and the Effects of Crowding on Health: A Literature Review. Ministry of Social Policy. Hentet fra: <http://www.msd.govt.nz/documents/about-msd-and-our-work/publicationsresources/archive/2001-definitionsofcrowding.pdf>
- Kaas, L., Kocharkov, G., Preugschat, E. og Siassi, N. (2020). Reasons for the low homeownership rate in Germany. Deutsche Bundesbank. Hentet fra: <https://www.bundesbank.de/resource/blob/822176/e2eaf8a360c5b8f908e55b635885fed3/mL/2020-30-research-brief-data.pdf>
- Lervåg, Engvik og Dalen (2022). *Studenters levekår 2021. En levekårsundersøkelse blant studenter i høyere utdanning*. Hentet fra: <https://www.ssb.no/utdanning/hoyere-utdanning/artikler/studenters-levekar-2021.en-levekarsundersokelse-blant-studenter-i-hoyere-utdanning>
- Leventhal, T. og Newman, S (2010). Housing and child development. *Children and Youth Services Review*. 32, s. 1165-1174.
- Kommunal- og distriktsdepartementet (2020). Alle trenger et trygt hjem - Nasjonal strategi for den sosiale boligpolitikken (2021-2024). Oslo. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nasjonal-strategi-for-den-sosiale-boligpolitikken-2021-2024/id2788470/>
- ODPM (2004). The Impact of Overcrowding on Health & Education: A Review of Evidence and Literature. Office of the Deputy Prime Minister: London. Hentet fra: <https://dera.ioe.ac.uk/5073/1/138631.pdf>
- Revol, M. (2016). Økende sosiale forskjeller mellom utdanningsgrupper. Hentet fra: <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-ogpublikasjoner/okende-sosiale-forskjeller-mellom-utdanningsgrupper>
- Sandlie, H. C. og Gulbrandsen, L. (2016) TEMADEL 3: Eldres boligformue og boligvalg. I Sørvoll, J., Sandlie, H. C., Nordvik, V. og Gulbrandsen, L. (red.) Eldres bolisituasjon – Bolgmarked og boligpolitikk i lys av samfunnets utvikling. NOVA Rapport 11/2016
- Shaw, M. (2004). Housing and Public Health. *Annual Review of Public Health*. 25, s. 397-418.
- Statistisk sentralbyrå (2012): Samordnet statistikk for husholdninger og boliger. Hentet fra: <https://www.ssb.no/befolkning/samordnet-statistikk-for-husholdninger-ogboliger>
- Statistisk sentralbyrå (2021). *Befolkningens utdanningsnivå*. Hentet fra: <https://www.ssb.no/utdanning/utdanningsniva/statistikk/befolkningens-utdanningsniva> [Hentet ut: 12.06.23]

- Statistisk sentralbyrå (2022). Boliger. Hentet fra: www.ssb.no/boligstat [Hentet ut: 24.05.23]
- Statistisk sentralbyrå (2022b). Boforhold, registerbasert. Hentet fra: www.ssb.no/boforhold [Hentet ut: 25.05.23]
- Statistisk sentralbyrå (2023). Små endringer i boligprisene. <https://www.ssb.no/priser-og-prisindekser/boligpriser-og-boligprisindekser/statistikk/prisindeks-for-brukte-boliger/artikler/Sm%C3%A5%20endringer%20i%20boligprisene>
- Statistisk sentralbyrå (2023a). Økt eierandel blant innvandrere. <https://www.ssb.no/bygg-bolig-og-eiendom/bolig-og-boforhold/statistikk/boforhold-registerbasert/artikler/okt-eierandel-blant-innvandrere>
- Statistisk sentralbyrå (2023b). Hvor mange er fattige i Norge? <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/inntekt-og-formue/artikler/hvor-mange-er-fattige-i-norge>
- Sørvoll, J. (2011). Norsk boligpolitikk i forandring 1970-2010. Dokumentasjon og debatt. NOVA Rapport 16/2011
- Sørvoll, J. (2016). Norsk boligpolitikk 1970-2015: Sosialdemokratiets såreste punkt? *Arbeiderhistorie* 2016, 29, 186-207.
- Thorsen, L.R. (2014). Økt boliggjeld, men også økte inntekter. *Samfunnsspeilet* 5/2015. <https://www.ssb.no/bygg-bolig-og-eiendom/artikler-og-publikasjoner/okt-boliggjeld-men-ogsa-okte-inntekter>
- With, M.L. og Dalen H.B. (2021). Endringer i spørreskjema til Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2021. <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/levekars/artikler/endringer-i-sporreskjema-til-levekarsundersokelsen-eu-silc-2021>
- With, M.L. og L. Thorsen (2018). Materielle og sosiale mangler i den norske befolkningen. Resultater fra Levekårsundersøkelsen EU-SILC. SSB rapport 2018/7

Figurregister

Figur 2.1	Andel personer over 16 år som bor i en eid bolig i utvalgte europeiske land. 2021	15
Figur 2.2	Andel husholdninger, etter disposisjonsform. 1980-2022	16
Figur 2.3	Andel personer 16 år og over som bor i eid bolig etter aldersgruppe. 2003-2022	17
Figur 2.4	Andel personer over 20 år som bor i eid bolig etter utdanningsnivå, 2003-2022	18
Figur 2.5	Andel husholdninger med og uten lavinntekt (EU60) som eier bolig. 2003-2022	19
Figur 3.1	Andel husholdninger i ulike bygningstyper, 1980-2022	21
Figur 3.2.	Andel husholdninger som bor trangt, etter rom og personer. 1980-2022	23
Figur 3.3	Andel trangbodde husholdninger (rom og personer), etter husholdningstype. 2003-2022	24
Figur 3.4	Andel aleneboende under 34 år som bor trangt i den registerbaserte boforholdsstatistikken og levekårsundersøkelsen. 2015-2022.	25
Figur 3.5	Andel trangbodde husholdninger etter antall rom og trangbodde husholdninger etter antall rom og kvadratmeter per person. 1991 og 2022	26
Figur 3.6	Gjennomsnittlig kvadratmeter per person, etter bygningstype. 1991-2022	27
Figur 3.7.	Andel trangbodde husholdninger, etter bostedsstrøk. 1987-2022	28
Figur 3.8	Andel husholdninger som er trangbodd (rom og personer) og andel som opplever at de har for liten plass, etter husholdningstype. 2018	29
Figur 3.9	Andel husholdninger med og uten lavinntekt (EU60) som er trangbodde (rom og personer). 2003-2022	29
Figur 3.10	Andel trangbodde personer, etter yrkesaktivitet. 2020-2022. Prosent.....	30
Figur 3.11	Andel husholdninger som har problemer med fukt og råte, 2003-2020	31
Figur 3.12.	Boligstandard, husholdninger. 1980 og 2018	32

Tabellregister

Tabell 1.1	Levekårsundersøkelser som inngår i rapportens datagrunnlag	9
Tabell 2.1.	Eierandeler i ulike grupper for personer 20 år og eldre. 2003-2022. Prosent	19
Tabell 2.2.	Andel husholdninger som eier, etter bostedsstrøk. 1987-2022	20
Tabell 3.1.	Andel husholdninger i ulike bygningstyper, etter sentralitet. 2022. Prosent	22
Tabell 3.2	Andel husholdninger som opplever boligen som for trang etter antall rom og personer. Prosent og gjennomsnittlig antall kvadratmeter per person. 1995 og 2018... 26	
Tabell 3.3.	Andel trangbodde husholdninger etter ulike trangboddhetsmål. 1980-2022	33
Tabell 3.4.	Andel trangbodde husholdninger (rom og personer), etter husholdningstype. 2003-2022	33
Tabell 3.5.	Gjennomsnittlig antall kvadratmeter per person, etter bygningstype. 1991-2022	34